

TESTÉRE NÉZVE PORRÁ LÖTT, LELKÉRE NÉZVE
PEDIG ISTENÉHEZ AZ EGEKBEN VISZSA TÉRT

Á D Á M,

NÉHAI MÉLTÓSÁGOS NAGY SZALONTAI

THÓLDI ÁDÁM

U R,

Az Igaz Kegyességnek, Szelidségnek és Alá-
zatofságnak Eleven Tüköre, és köve-
tésre méltó ritka Példája,

KINEK

Meg-hidegedett' Tetemei felett az ISTENnek Sz. Beke-
déből egyben-édegettetett PRÉDIKÁTZIOK és egy
MAGYAR ORATIO által Utolsó Tisztesség tétetett
Bollyában, M DCC LI-dik EÉtendőben.

MOSTAN PEDIG

Azon Halotti Tanításokat Kedves FÉRJÉNEK örökké tartó
Emlékezetére Világosságra botsátotta

R. Sz. B. G R O F S Z É K I
T E L E K I K R I S T I N A,

Az Idvezült URNAK kesergő ÖZVEGYE.

K O L O S V Á R A T T,

Nyoms. S. PATAKI JÓSEF által. 1752. Eft.

07269

IMO'S. III. ψ. 17, 19.

*Az ADAMnak pedig monda az UR ISTEN:
Por vagy, és Porrà kell lenned.*

PRÉDIK. XII. ψ. 9.

*A Test Földé leszén, a' mint az előtt vòlt; a'
Lélek pedig meg-tér az ISTENhez, a' ki
adta vòlt azt.*

PÉLDAB. X. ψ. 7.

*Az Igaznak Emlékezeti áldott; a' hamissaknak
nevek pedig meg-rothadt.*

JÉSUSTOL KI-MUTATTATOTT 'S VALÓBA MEG-
DITSÉRTETETT IGAZ IZRAÉLITA

NATHANAEL,

az az,

OLLY SZOMORU HALOTTI TANITÁS,

MELLYET

AMA' MESZSZE KI-TERJEDETT DRÁGA HIRU
THOLDI URI NAGY HÁZBOL EREDETETT
VETT NÉHAI ALDOTT EMLEKEZETÜ

MÉLTOSÁGOS URNAK

N. SZALONTAI

THOLDI ADÁM

URAMNAK,

E' meg-veszett időben ritka Igaz Izraélitának
's mint-egy újonnan támadott Nathánaelnek
tiszttségére 's örökké meg-maradandó em-
lekezetére, meg-húlt Testének Koporsó-
ba bé-szálittatása' alkalmatosságával,

A' Bólyai Udvari Templomban, Szent Mihály Havának
19-dik Napján, 1751-dik Ektendőben Szomorúán tett

RÉTYI TSISZÉR LÁSZLÓ,

A' Vizaknai Réform. Ekkléfia' Lelki-Tanítója.

'SOLT. XXXII. ψ. 2.

Bóldog Ember, a' kinek Lelkében nintsen tsalárdság.

--- CXII. ψ. 6.

Örök emlékezetben léfén az IGAZ.

MÁT. V. ψ. 5.

Bóldogok az alázatosok, 's a' r.

---ψ. 8. *Bóldogok a' kiknek Szivek tifta, mert ők az
ISTENt meg-látják.*

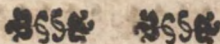

SZENT LETZKÉ.

JÁN. 1: 48. *Látá JÉSZUS Nathánaelt ö hozzája menni, és monda ö felölle: Imé az Igaz (vagy igazán) Izraélita, kiben nintsen álnokság,*

KÉZDŐ BESZÉD.

AZ igaz Kegyesség, a' testnek balgatág és tsalárd ítélete szerint, noha tsak éinesség, de valóságos ítélettel olly drága és kedves Virtus, mellynek igéreti vagy on mind e' Világon, mind a' más Világon való meg-júrtalmaztatásától, i *Tim. 4: 8.* a' Szent Jób' Kegyessége képmútatásnak, hipokritaságnak ítéltetett az ö Barátitól, *Jób. 11:* sőt a' Sántától is, *Jób. 1: 9, 10, 11.* de nem úgy ISTENTől, ki ötet Kegyességéről mások felett ditséri. *Jób. 42: 7.* Á'sáf Emberi ítélettel meg-botlott volt a' Kegyesség' júrtalma fölöl való deliberatumában, mikor' így panaszol: *Bizony hijába tartottam tisztán az én szívemet, és hijába mostam ártatlanságban az én kezeimet,* 'Sólt. 73: 13. de majdan Lélek vagy valóság szerint ítélvén fel-találja a' Kegyesség' haznát, *ý. 22--28.* A' Kegyesség ISTENI tisztelet vagy Éolgalat; az ISTEN pedig nem ollyan mint Lában a' Jákob' Ipja, ki tiszter is el-változtatta a' Jákob' Éolgalatjának júrtalmát, i *Mós. 31: 41.* hanem a' Éolgalatért halmozva meg-fizet. Sokat Éolgált Mó'ses az ISTEN és az Ö Népe mellett, mi kárt vallott benne? Menyiszter ditséri ISTEN ötet az ö hívségéről! fizetett hát e' világon is néki, mivel a' *Jó Hir-név, jobb a' drága Kenetnél.* *Prédik. 7: 1.* Hogy töb-

bet elő ne hozzak: Nathánaelnek Kegyezsége felöl semmit nem tudnánk, hanem Édes Idvezítönk' tanításából, elég ditséret a' kit Ura ditsér, ihol jútalma az ő Kegyezségének: *Imé az igaz Izraelita kiben nintsen álnokság.* Kitsoda kívánná Kegyezségének ez Életben több jútalmát, mint ha a' Szent Lélek, a' Lelki-esmérettel egyetemben a' te Éivedben így voksolna: *Imé ez az igaz Izraelita, kiben nintsen álnokság.*

S U M M A.

Le-iratik Nathánaelnek, JÉSUShoz menetele alkalmatozságával, JÉSUStól, mások felett való nagy ditsérettel lett *acceptaltattatása*, vagy rövidebben: JÉSUStnak Nathánaelről való bizonyság-tétele,

R É S Z E K.

- I. Nathánaelnek JÉSUStól való ditsértetésének vagy *commendaltattatásának* alkalmatozsága: *Látá JÉSUSt Nathánaelt ő bozzája menni.*
- II. Maga a' ditséret vagy *commendatio*: *Imé az Igaz Izraelita, kiben nintsen álnokság.*

M A G Y A R Á Z A T,

I. Figyelmezzünk itt előör-is arra, hogy a' Szent Irásban három Nathánaelről vagyon emlekezet: Első a' Suárnak Fia, az Iffakár' Nemzetségének Fejedelme. 4 *Mós.* 1: 8. Második a' kiröl emlekezet vagyon *Esdr.* 10: 22. Harmadik Nathánael, ez a' kezünk alatt való Személy. Ki körül láffunk három Kérdéfeket:

8. Kitsoda volt ez a' Nathánael? Külömbözö a' Tudofoknak ez iránt való értelmek. Hogy hazájára nézve volt Galileának Kána nevü Vározsából való, a' nyilván kitétzik *Ján.* 21: 2. de hogy *professiojára* (:hivatalára:) néz-

ve a' Törvényt magyarázó Tudós 'Sidók' rendekből löte légyen; ez inkább csak *conjecturák*ok, vélekedések némely régi Atyáknak, mert úgy látékik, hogy a' JESUS nem válaftott magának Tanítványokat a' Böltsek közzül, hanem alávalókat, együgyüeket és tudatlanokat vert fel, kik által e' Világ' Böltseit meg-Égyeníténé, hihető pedig hogy ez a' Nathánael, a' mint a' Tanítványok' rendekbe iratott, úgy Apostoli hivatalban-is vólt, mert *Ján. 21: 1, 2.* ama' hét Tanítványok között emlittetik, kiknek a' JESUS, Fel-támadása után, a' Tibériás' Tengerénél meg-jelent vala. Meg-mútatták pedig mások, nem meg-verendő erősségekkel, hogy ez a' Nathánael lött légyen más néven Bertalan Apostol, (: nem lévén Éokatlan dolog a' 'Sidoknál, hogy némelyjek két nevet viteljenek :) mert a' ki itt Fileppel a' JÉSUShoz ment, a' mint János azt mind itt mind máluft Nathánaelnek, úgy a' több három Evangyélisták ugyan azt Bertalannak nevezik. Lásd *Mát. 10: 3. Márk. 3: 18 Luk. 6: 14.* melly Bertalani Név, hihető a' JÉSUStól adatott néki akkor, (: mint Simonnak-is a' Péter név :) mikor' Tanítványi hivatalra méltóztatott; melly Éerint vagy ki kell Nathánaelnek élni a' tizenkét Tanítványok' *Catalogusokból*, (:mellyet meg nem enged a' Szent Historia, *Ján 21: 5. 2.* :) vagy pedig egy-átaljában a' léfzen, a' ki az Apostolok' rendjekben Filep után Bertalan nevet visel.

3. Mit téfzen Nathánaeli Neve? Ez iránt azt je-gyezzük-meg, hogy a' Régiek, kiváltképpen a' 'Sidok, 's azok között a' kiknek juffok vólt a' név adásra, nem ok nélkül Éoktak vólt vagy másoknak vagy magok gyerme-keiknek nevet adni, 's nem-is adtak akármelly nevet, ha-nem ollyat, a' melly jele, tzimere és bizonyysága lenne valamelly meg-lött vagy lejendő jeles dolognak, vagy ki-sejezöje a' név adónak nevezetes kívánságának, vagy mint-

egy intő Mester a' Szent Életnek gyakorlására, mind ezekről gyakor Példák fordúlnak elő az O és Uj Testamentomban, kétség kívül illy okon és véggel adatott ez a' név a' mi Nathánaelünknek-is, melly annyit tézen: *ISTEN adta*, vagy *ISTEN' ajándéka*; meg-is felelt ez a' Nathánael, a' név adónak ezen névbe bé-nyomott vagy kívánságának vagy jövendölésének, lévén ő valoba *ISTEN adta*, *ISTEN' ajándéka*, mint alább elő-adjuk.

1. Mi volt alkalmatósága vagy indító oka JÉSUShoz való menetelének? *F.* A' JESUS' híre; mellyet hallván Nathánael Fileptől, a' JESUS' új Tanítványjától, (ki azt mondá néki: *Meg-találtuk azt, a' ki felől irt Mójes---a' Názáretbéli JESUS-t*, *Ψ. 46.* :) fel-buzdúl Szívében, és hogy minden kételkedhetélt le-vetkezzen, indul Fileppel együtt, hogy JESUS-t szemtől szembe meg-láthassa; olly nagy dolognak látzik ez ő előtt, hogy éppen meg nem nyughatik csak a' fül' hallásán, hanem mint régenten a' Sébának Királyné vagy Király-Ahézonya, hallván Salamon' Ditsőségeinek híret, el nem hihette, míglen Őemeivel meg nem láthatta, *1 Kir. 10:* úgy ez a' Nathánael-is azon vagy on, hogy JESUS-t nyilván meg-láthassa, és a' mint a' Séba' Királyné-Ahézonya sokkal többet látott Salamonban, hogy sem az ő felölle hallott hírből hitt, úgy-hogy csak nem el-ájúlt, úgy Nathánael-is szembe lévén a' JESUSal, többet lát, hogy sem felölle a' Filep' Őzavaiból értett 's hihetett, azért eléb-beni kételkedését nem csak le-vetkezi, hanem illyen nemes vallást tézen JESUS-ról: *Te vagy az ISTENnek ama' Fia, Te vagy az Izraelnek ama' Királyja*, *Ψ. 50.* Melly val-lás-tételeből ki-tetzik, hogy tudta Nathánael a' Próféták-ból azt, hogy a' Messiásnak ISTEN' Fiának kellene lenni, hallhatta azt a' Sidó Doktoroktól-is, kik közzül némelyjek a' második Sótárt magyarázták a' Messiásról, tudták azt az

ördögök is, azért ilyen vallást tettek a' JESUSról: *Te vagy az ISTENnek ama' Fia*, Mark. 3: 11. az az, a' meg-igértette 's immár meg-is adatott Messiás. Ezekből már bátran ki-hozhatjuk azt, hogy Nathánael mind hitte, 's mind nagy kívánsággal várta légyen a' Messiásnak el-jövetelét, és így vólt ő-is azok közül való, kik az ő Templomába el-jövő URat keresik, és a' Szövetségnek Angyalát óhajtják vala. *Mat. 3: 1.* Látta azért JESUS Nathánaelt fivébéli örömmel, mint másokat is, a' kik ilyen buzgó és szent Éándékkal mennek vala ő hozzája, és ezt az örömet nem titkolja-el, sőt inkább olyan nyilván való szókkal jelentki, hogy Nathánael-is meg-hallhatná, 's meg-hallván örvendene Szívében. És e' már a' JESUS' Nathánaelről tett *commendatio*jának 's bizonyság tételének alkalmatosága.

II. Nem hallgat a' JESUS Nathánaelnek hozzája lött érkezésében; hanem meg-nyitja száját, és ötet drága Virtusról, mint-egy újjal mutatván, nem csak *commendálja*, hanem egyzer'smind *commendatio*ját meg-is *erősíti*.

N. A' *Commendatio* vagy dicséret ki-fejeztetik ezen Éavaiban: *Imé az igaz (vagy igazán) Izraélita*: Az Izraeli vagy Izraelitai nevezet felragadott vólt Jákób Pátriárkának minden maradékira, melly nevet adott vala ISTEN neki az ő jeles győzedelméért, 1 *Mó's. 32: 28.* ez a' név, a' 'Sidó Népnak kiváltképpen való *prerogativái* közzül valónak tartatott eleitől fogva, sőt azoknak mint-egy gyökerének, az honnét azok között ezt a' *Titulust* leg-elöl téfí Szent Pál. *Róm. 9: 4.* Ez Izraelitai *titulus*sal maga-is dicsékedik, *Róm. 11: 1. Fil. 3: 5.* Szerették a' 'Sidók így neveztetni: Izrael' Férjfiái, Izrael' Háza. Mert (1.) tisztelésekre Éolgált nékik, hogy az egész Nemzetségnek olly nagy emlékezetü Atyja lött légyen. (2.) Bizonyos tekintetben többet tett Izraelitáknak, mint sem Abrahámitáknak neveztetni;

ní, mert ezzel fel-tézik vala, hogy ök Ábrahámnak Fiaí ugyan, de nem Ismael', hanem I'sák' lineáján: I'sák' Fiai, de nem Esau, hanem Jákób' lineáján, mellyből ígértetett vala a' Messiás' Éarmazása. Innét Nathánael-is Izraelitának nevezterik JESUS-tól; De nagyobbnak mint sem pufta Izraelitának, mert azt mondja: *Imé ez az igaz Izraelita, vagy igazán Izraelita, a' mellyel Nathánael ellenekbe tétetik azoknak az Izraelitáknak, a' kik e' titulusfal élnek vala ugyan, de nem igazán, hanem hamissán, mert a' mint Szent Pál itél: Nem mind Izraeliták azok, a' kik Izraelből valók.* Róm. 9: 6. Olyan Izraelita azért Nathánael, a' ki ama' nagy Herosznak Fejedelmi Férjfiúnak az Izraelnek hitinek nyomdokába állott; *mert nem az a' 'Sidó, a' ki kívül annak mutatja magát, hanem a' ki belől titkon 'Sidó, az, az igaz 'Sidó,* Róm 2: 28, 29. Ezt a' Nathánaelt ilyennek lenni, mutatja a' több Tanítványoknak ezen szóval: *Imé!* éppen mint egy tsuda vala, hogy az igen meg-veztetett 'Sidóságban ilyen jeles Férjfiú volna, a' ki a' többtől el-válastatott, mint Lóth Pátriárcha a' 'Sodomabéliektől.

3. Ezt a' *Commendatiót* meg-erősíti, avagy próbálja JESUS ezen szókkal: *a' kiben nintsen álnokság.* Közönségesen az álnokság magába foglalja nem csak a' tsalárdságot, hanem az *hipocritaságot* és kép vagy Éim-mutatást, melyet vífel valaki vagy *ISTEN* ellen, vagy *Felebarátja* ellen;

(1) *ISTEN* ellen akkor, mikor' valaki az *ISTEN'* Nevével nem igazán él, és *ISTEN*hez való kötelefséget nem tükta Szívvel, hanem képmutatással víki véghez.

(2) *Az ő Felebarátja* ellen, mikor' valaki barátságának Éine alatt igyekezik azt meg-tsalni és károsítani; a' minémü álnoksággal jegyeztettek-meg a' 'Sidók' Fő-

Rendei,

Rendei, a' Fariséusok és a' Papi Fejedelmek Édes Idvezítönkkel való társalkodásokban. Ettől az álnokságtól üresnek, ártatlannak mondja JESUS Nathánaelt, úgy-mint, a' ki nem csak elébbeni életének idejében, hanem mostan-is tsalárdság nélkül való, a' ki ál-ortzás vagy tettetes kegyesség mutatással magának az Emberek között ditséretet nem keres, sem pedig a' JESUS' Személyjének és Tudományjának ár-tani, mint a' több 'Sidók, nem igyekezik.

Ezzel az erősséggel próbálja Édes Idvezitünk, hogy Nathánael igaz Izraelita legyen; az ilyen semmiképpen nem álnok, és noha e' sem üres a' Természeti vezetéstől, mindazáltal semmitől inkább nem izonyodik, mint az álnokságtól. Bé-foglaltatik ezen mondásba Nathánaelnek az ő együgyüése és tökéletessége, mert ilyen az a' kiben álnokság nintsen. Bé-foglaltatik másodszor, a' JÉ-SUS' mindentudósága, mert ki mondhatta volna, kivált esméretlen, Nathánael felől ezt az *Elogiumot*, mellyet Nathánael-is nem csak helyben hagyott, hanem egyszer'smind abból esmérte-meg a' JESUST, ISTEN' FIÁnak lenni.

I. T A N U S Á G.

Soba az Emberi Nemzetség annyira meg nem veřett, hogy abban igaz ISTEN-féle, képmutatás nélkül való, 's tsalárdságot utáló Kegyes Emberek nem találtattak volna. Igazsága a' Tanuságnak a' Letzkében vagyon. Meg-veřett 's fok gonofságra vetemedett állapotban látta Édes Idvezitünk a' 'Sidóságot, a' kik leg-igazabbaknak és őentebbeknek tartották 's láttatni akarták magokat, mint a' Fari-séusok, azok voltak képmútatók; a' Papi Fejedelmek, Irás-tudók, fok tsalárdságról jegyeztettek-meg Idvezitönktől, de ünhol a' ró'sa annyi tövisek között, Nathánael sértődés

B

nélkül

nélkül tisztán maradt, ki álnokság nélkül való igaz Izraélitai *titulus*sal tzimereztetik JESUS-tól: a' mint a' Tenger sósága a' benne élő halaknak édesféségeket el nem ronthatja, úgy Nathánaelt-is meg nem járta a' 'Sidók' gonofságoknak és a' Fariséusi képmutatásnak tsipös 's mérges savok. Ugy vélekedik *Ilyés* Próféta, hogy a' bálványozásnak esett 'Sidók között, nintsen fenki, rajta kívül, ISTEN' pártján, mikor' így ÉOLL ISTENnek: *El hagyták az Izrael' Fiai a' te Szövetségedet; a' te Oltáridat el-rontották; a' te Prófétáidat fegyverrel meg-ölték, és csak én egyedül maradtam, engemet is pedig balálra keresnek.* 1 Kir. 9: 10. De halljad mit felel ISTEN néki: *Meg-hagytam* (: úgy mond:) *Izraelben 7000. Embert, kiknek az ő térdek meg nem bajlott a' Báálnak, és kiknek fájak nem tsókolta azt meg.* 5. 18. Menj-fel az Özönviz előtt való időbéli Istentelen 's el-fajúlt Világba, ott találod *Nóét az Igazságnak Prédikátorát*, ki ISTEN előtt kedvet talált. 1 Mós. 7: 2 Pét. 2: 5. Szállj alá az ígéretnek idejére, ott találod *Ábrabámot*, a' minden hívöknek Atyjokat, ki le-mondván e' világ' barátságáról, az ő tökéletes hívségeért *ISTEN' Barátjának* neveztetett, 2 Krón. 20: 5. 7. *Esa.* 41: 8. *Fak.* 2: 23. ha mellette el-nézE, ott látod *Lóthot*, az el-veremedett Istentelen 'Sodomabéliek között, 1 Mós. 19. *ki azoknak gonofságokat látván és hallván, gyöttri vala az ő igaz lelkét minden napon.* 2 Pét. 2: 8. Ilyen *Dávid*, a' ki ISTENt azon kéri, hogy próbálja 's kísértse-meg ötet; hogy ő *füntelen járt igazságban, nem nyájaszkodott a' tsalárd emberekkel, gyölölte a' gonofok' gyülekezeteiket.* 'Sólt. 26: 2, 4, 5. 'Sólt. 101: 2, -- 8. Ilyen vala az URnak Prófétáit, *Jézabel' vérengező kezei előtt el-rejtő 's tápláló Abdiás*, 1 Kir. 18: 13. A' sok hamis 's hazug Próféták között, voltak mindenkor' ISTENnek hív Prófétái. URunk' idejében, a' tettetes kegyességet viselő Fariséusok, Irástudók 's egyéb 'Sidók között találtattak, igaz ISTEN-felő

felső Siméon, Nicodémus, Arimathiabéli József, 's JE'SUST
 Szerető Máriák, és fok titkos Tanítványok.

Oká a' Tanúságnak: (1.) Mert különben nem lett volna
 mindenkor', 's ma sem volna ISTENnek Kegyelembéli
 Országá, melly lehetetlen, *Mát. 16: 18. Róm. 8: 29--39.*
Ján. 10: 28, 29.

(2.) Ellenkezést Szerzett ISTEN a' Kigyó', az-az, az ör-
 dög', és az Afzonyi-állat' Magva között, *1Mó's. 3: 15.*
 Melly ellenkezés nem lehetne, ha a' meg-vezett világ-
 béli Emberek között ISTEN-félok nem talátnának.

(3.) Hogy végképpen el nem vezetett a' Világ, jele az,
 hogy mindenkor' voltak 's vagynak benne Igazak,
 Nathánaelek.

Fegyezd-meg bát:

N. A' Kegyeiséget, tökéletességet, egyenességet üző
 's követő Ember igen kevés a' gonofzban helyheztetett Vi-
 lágához képest, és így a' Kegyes, igaz 's tökéletes Ember
 igen ritka madár; kevesen viselhetik a' Nathánaeli nevet,
 igaz Izraélitai titulust. Dávid azon búsongott, *hogy el-fogy-
 tak a' Szentek, és a' bívek az Emberek között.* 'Sólt. 12. (Jér.
 5: 1.) Nem-is tsúda, mivel egy Atya sem adhat nemzés
 által Kegyeiséget, jámborságot az ő Gyermekeinek; Dávid-
 dal minden azt mondhatja: *Imé én álnokságban fogottattam,*
és az én Anyám bűnben melegített engemet. 'Sólt. 51: 7. *A'
 mi feletett testtől, test az.* Ján. 3: 6. Munka kell a' Virtus-
 hoz, a' Föld természet Szerint ad vad fát, gázt, burjánt,
 's egyéb hazontalan füveket; munkával veteményt 's ga-
 bonát, és Szelid fát. 's a' t. Plántáltatni, óltattatni kell a'
 kegyeségnak, jámborságnak, 's egyéb virtusoknak, nehéz
 pedig a' rest Embernek a' munkázkodás, *Péld. 21: 25. 26: 15.*
Mát. 25: 26. ilyen rest 's túnya a' meg romlott természet
 eleitől fogva mind ez ideig; úgy-hogy e' Szerint, ha Nathá-
 naelt,

naelt, az-az, kegyes, egyenes, képmutatás és tsalárdság nélkül való Izraélitát akarék keresni, Űükség hogy *Diogenes*-fel, délben gyertya világnál keressed. Az honnét ha Salamon tsúdálkozva 's egyfzer'smind tudakozva kérdezi: *Erös vagy serény Afkönyt kitsoda találhat. Péld. 30: 10.* Légyen szabad nékem-is tudakozva kérdenem: Kitsoda találhat (:e' meg-veztegetödött világban:) igaz Izraélitát? álnokságot, képmutatást, tsalárdságot kerölö 's gyölölö Nathánaelt? mert úgy tetzik, hogy minden Rendben fézket vert, söt uralkodik, az Igazság helyjett, az hamiság: a' Kegyeség helyjet, a' testiség: a' *Sinceritas* helyjet, a' *hypocrisis*, (:képmutatás,:) az Egyenefség helyjet, a' tsalárdság, még pedig (:óh nagy fégyen!:) az Izraélitai, az-az, Kerefzyéni *Titulus* alatt. Tsuda dolog, hogy az Emberek ezeket a' vétkeket másokban útálják 's gyalázzák, magokban pedig nem akarnak ezek nélkül maradni; de nagyobb tsuda ilyennek lenni, még-is másoktól ilyennek esmértettetni 's ítéltetni nem akarni; A' tolvaj a' házban vagyon, még sem szabad ki-mondani, a' rühöst mond rühösnek; a' lopót lopónak; a' képmutatót képmútatónak, 's a' t. igazat mondaék ugyan, de azért majd bé-török fejed. Ember! esmérd-meg magadat!

2. Nagy ajándéka ISTENnek a' Kegyes ISTEN-félö Ember, az igaz Izraélita, söt merö ISTEN' áldása; mivel ISTEN érette egész *Respublicát* Házat meg-áld, söt az idegeneket 's gonozokat-is vagy meg-áldja, mint Potifárt Jó'sefért, *1Mó's. 39: 5.* Lábánt Jákóbert, *1Mó's. 30: 27--30.* vagy el-fenvedí, mint Ábrahámért, a' déltzegeskedö és vakmerö testi Izraelt. Betsüld hát világ az ilyen igazat! kinek mint-egy óltalom' várában lakol, 's Éárnyai alatt nyúgfol. *Arbor honoretur, cujus nos umbra tuetur!* AMBROSIIUS Doctör felöl olvassuk, hogy ö, mikor' valamelly Kegyes ISTEN-félö Ember' halálát hallotta, sírt erössen; de

nem az Igaz Ember' halálán, hanem azoknak állapotjokon, a' kik ilyen ótalomtól meg-főzttak. Mert a' melly bődög az Ország mellyben Isten-félok vagynak, olly bődög talan a' mellyben nintsenek.

II. T A N U S Á G.

*Nem kitsiny prerogativa 's tífzetség Nagy emlekezetű Kegyes Szüléktől Éármazni; de ugyan tsak nem az a' valóságos prerogativa, hanem azoknak Kegyeségeknak 's Hiteknak nyomdokokban járni, és azoktól el nem távozni; ez az igaz Nemeség. Nem áll az igaz Nemeség a' természeteti Éármazásban, hanem az imitatióban követésben, a' Virtusokban, a' jó erköltsőkben. Idvezítőnk Nathánaelnek Nemesi prerogativát, tífzetséget ád, mikor igaz Izraélitának mondja, de nem a' természeteti Éármazásra, hanem az imitatoria, Izraél' Hitinek nyomdokának követésére nézve. Izraelita ő a' Éületés által, ez-is tézen valamit; de igaz Izraélita a' követés vagy tselekedet által. A' 'Sidók mikor' így ditsekednek vala: *Ábrabám a' mi Atyánk.* Édes Idvezítőnk azt fe-felé nékik: *ha Ábrabám' Fiai vólnátok, az Ábrabám' tselekedetit tselekednétek.* Ján. 8: 39. mint-ha mondaná: a' ti tselekedetetekből meg-esmértettek, hogy nem Ábrabám' Fiai vagytok, mert azokban nem követitek Ábrabámot. Megengedi Idvezítőnk, hogy ök nemes vérből, Fejedelmi Atyától, úgy-mint Ábrabámtól Éármaztak, *ψ. 37.* de a' felöl nem nemes hanem paraÉt erköltsüek, és így paraÉt, vagy nemtelen Emberek; a' mint *Jér. 5: 4.* Az ilyenek *paraf-toknak* mondatnak, mert Ábrabámot-is nem a' Éületés nemesítette, hanem a' tselekedetek, 's meg-is esík az nem egyÉer, hogy azon egy Anyától mind nemes mind nemtelen Gyermekek Éületettsék, mint amaz Első Nemes Anyától Évától Kain és Ábel, kik erköltsőkre nézve nem egyenlő nemefek voltak.*

Két Ága vagyon a' fel-tett Tanúságnak ;

Első Ága meg-terfzik abból, hogy ISTEN előtt olly *respectusban* (: tekintetben :) vagynak az illyen nagy emlekezeti Szülék, hogy azokért jól tégyen ISTEN maradékjokkal-is. Ábrahámért, I'sákért, Jákóbért, mennyifer tett ISTEN jól az ő háládatlan, gonof, rebellis maradékjokkal a' 'Sidósággal? úgy-hogy, ha ISTEN Ábrahámot és a' több Szent Atyákat nem nézte volna, az-az, hívségeket nem tekintette volna, fokzor őket haragjában mind el-vefette volna. Tudták ezt a' hívek, azért mikor' imádkoztak, gyakran emlekeztették ISTENT Ábrahámra, I'sákra, Jákóbra. Lásd *2 Kir. 15: 4. 2 Mós. 32: 13. 5 Mós. 9: 27.* mint-ha mondották volna: URam a' te kedves barátod' 's Éolgád' Ábrahám' maradéki vagyunk; azért ha a' mi gonofságunk haragra indít Téged, a' mi Atyáink' hívségek inditsanak Kegyelemre: méltatlanok vagyunk, hogy meghallgass, de fordítsad Szemeidet a' mi Eleinkre, és azoknak hív Éolgálatjokért, mütasd mi hozzánk-is kegyelmességedet! Dávidnak a' Királyságban melly el-vetemedett *Successori* valóának; tsak nem fegyverben öltözött ISTEN, hogy őket kívágja, 's el-törölje; de Dávidnak az ő hív Szolgájának tekintetért, meg-kegyelmezett nékik, Lásd *2 Kir. 15: 4. 1 Kir. 11: 7. 11, 12, 13.*

Második Ága a' Tanúságnak meg-terfzik abból, mert nem azt nézi ISTEN, honnét Éarmaztál, hanem minémü vagy; *Kedves ő elötte minden a' ki ötet féli.* Tsel. 10: 34, 35. Nem azért vala kedves ISTEN előtt Jófiás Király, hogy Dávidtól Éarmazott, hanem *hogy járt az ő Atyjának Dávidnak minden útáiban, és nem bajlott sem jobbra, sem balra,* *2 Kir. 22: 2.* az illyenek tisztelik az ISTENT, azért ök-is meg-tiszteltetnek ISTENTől. *1 Sám. 2: 30.*

Nem kevés *prerogativa* 's tisztesség ma-is, Nagy 's kívált ISTEN felő igaz Kerefryén Házból Éarmazni, de azt a' Éarma-

Éarmazást nemefiti 's ékefíti a' *Virtus*; mert mitsoda ditsekedése, *gloriája* lehet Kainnak, hogy ő a' leg-nemesebb Atyától Ádámtól Éarmazott, ha ő el-fajúlt, 's leg-első gyilkosá lett? mitsoda *gloriája* Júdásnak, hogy az Apostoli karban, JESUS' Tanítványi közzé Éámláltatott, ha Édes Mesterét hitetlenül 's álnokul el-adta? Mitsoda *gloriád* lehet kegyes Atyádtól való Éarmazásodban, ha te rozzé vagy? Nemes Atyád, te pedig nemtelen parazzt vagy? ISTEN-felő Atyád, te Istentelen vagy? egy Éóval: mikor jó 's igaz Kerekktyén Atyádat erköltseiben 's tselekedeteiben nem követed? mert mentől Éebb 's fényesebb a' ruha, ha annál tettetesb rajta a' motsok; úgy az ilyen Gyermekeknek-is fokkal tettetesb 's gyalázatosabb, kegyes 's jámbor Eleiknek 's Szüléiknek nyomdokoktól való el-Éakadások; és így nagy gyalázat Nagy 's Kegyes Szüléktől Éarmazni, de azoknak kegyeségektől el-Éarmazni, el-fajúltni; mert ekkor, ha Éóval nem-is, de tselekedettel és valósággal meg-vetik 's megtagadják édes Szüléiket, úgy-hogy, ezeken teljék és ezekre illyék ama' köz-mondás: *Nem Apja' Fia*, mint Idvezítőnk mondá a' 'Sidók felől, kik test Éerint Ábrahám' Fiai valának; hogy ök Ördög Atyától valók, mert az Ördög' münkáit tselekkfik. Ján. 8: 44. mint-ha mondotta volna: Nem Apjok' Fiai, mivel-hogy Atyjok' erköltseit nem követik.

Oh Bóldog ISTEN! melly fokan éltek eleitől fogva, 's kétség kívül ma-is, de (:mint a' testi 'Sidók:) hamissan az ő Atyjaiknak *titulusaikkal!* az AÉÉzony ha az ő Féjéjől máshoz hajol, már ő nem Feleség, hanem kurva; nem ditsekedhetik e' titulussal: *Én Féjjem*, de ha ditsekednék-is, mi háÉna volna annak? az Izrael' népe, ISTEN' Jegyese, Fia, söt első Szülötte vala, 2 Mós. 4: 22. kiket fel-nevelt, nagy méltóságra emelt, *Esá. 1: 2.* de hogy ISTENTől el-Éakada, 's a' Bálványokhoz hajla, el-vezzé drá-

ga *titulusit*, kurva *titulus* iraték homlokára, *Esa.* 1 : 21. *Jér.* 2 : 20. 3 : -- *Ézék.* 16 : mi hazna hogy még-is oztán azt forgatták *Éajokban* : *En Atyám!* *Jér.* 3 : 4. ha el-fajúlt *Fiak* voltak, ha az ő *Atyjoknak* *Izraelnek* nyomdokából ki-léptek? Vegyétek igaz itélettel ezt elmétekre 's *Éivetekre* ti, kik *JESUS*t *Nathánaeli Éívvel* követő, 's *Izrael'* hitinek nyomdokában járó, drága emlekezetű *Atyáitoknak* nyomdokiból ki-léptetek, 's még-is *Titulus*saikkal ditsekedtek! ha *Izrael* (: *Jákób* :) fel-támadhatott volna, és *Éám*tan maradékát a' '*Sidóság*ot olly vezetett 's erköltstelen állapotjában látta volna, vallyon nem azt mondhatta volna-é nékiek, a' mit *JESUS* ama' kép-múratóknak : *Nem esmérlek titeket* (t. i. *Fiainnak*.) *távozzatok-el én tölem álnokságnak tselekedői!* *Mát.* 7 : 23. Szálljatok magatokba, és valóba fontoljátok-meg, hogy ha örök gyalázatjokra *Éolgált* a' '*Sidóknak* az *Izrael'* kegyefségének példájától lött el-*Éakadáfok*, mit várhattok ti-is? A' kinek *éke* vagyon hallja 's értse-meg! *A' Bölts Fiú* *örvendezteti az ő Atyját.* *Példab.* 10 : 1.

Ezekből tiszted 's kötelelséged mi légyen *Ember!* könnyen *Ézre* veheted: (1.) Ha *Nemesi Titulus*sal igazán akarék élni, ne állapodjál-meg abban, hogy *Nemes Szülék-től Éármaztál*, (: e' csak *Civilis*, nem *Moralis* *Nemesiség* :) hanem légy *Virtuosus*, az az, igaz *Izraelita*, igaz *KereÉtyén*; mert ha a' fa gyümölséről esmértetik 's itéltetik *jönak* vagy *roÉznak*, régedet-is a' *Tselekedet* esmértet *Nemesnek* vagy *paraÉtnak*.

(2) Légy igaz *Izraelita* mint *Nathánael*; kövesd a' *JESUS*t, nem költöd *hijába* *fáradságodat*, mert *oda* helyheztetel, a' hol a' *JESUS* vagyon, és a' *Menyei Atyától* meg-tiszteltetel. *Ján.* 12 : 26. --

III. T A N U S Á G.

Gyakorta ISTEN' ítélete 's voksa *kerint az a' ditséretes, kedves és betsületes, a' ki o' Világ előtt vagy kevése, vagy semmire betsültetik.* Ihol drága minémüségokről ditsértetik JE'SUS-tól Nathánael; ki-is, kérélek mitsoda Emberi ítélet *kerint, ha özve veted a' Fari'seúfokkal, Pápi Fejedelmekkel és Irás-tudókkal? egy átaljában alá-való és majd semmi.* Szent Pál maga és társai felől azt mondja, hogy *ök tsak purgamenta mundi, Világ Seprei,* 1Kór. 4: 13. az-az, annak tartatnak; de ISTEN előtt kedvesek, ditséretesek. Dávid az Isai' Fia, az ö Bátyjához Eliábhhoz képeft alá-való, Sámuel Próféának Emberi ítélete *kerint, de nem úgy ISTEN ítélete kerint, ki Dávidot válaftá Királyságra, így állván Sámuelnek: Ne nézd az ö (:t. i. Eliáb':) termetét, mert meg-vetettem ötet, mert nem azt nézem én, a' mit az Ember, mert az Ember azt nézi, a' mi szeme előtt vagyon, de ISTEN azt nézi, a' mi a' Szívben vagyon.* 1Sám. 16: 7. Kedvesebb ö előtte ama' Világtól meg-vettetett nyomorútt Lázár, hogy sem ama' pompás Gazdag. Luk. 16: 19-23. Az Állvérus Király' kapujában ülö alázatos Márdokéus, *Efth. 2: 21.* hogy sem ama' Fejedelmi kevély Ember, Hámán, *Efth. 3: ama' bünei miatt kesergö 's kegyelmet kérö Publikánus, hogy sem ama' dölyfös Fari'seús, Luk. 18: 10-14. Mert az URnak Szemei vagynak az ötet felökön, és az ö irgalmasságában bizökön.* 'Sólt. 33: 18. *Arra tekint ISTEN, a' ki fegérvy és töredelmes Szívü, és az ö Befédét rettegi.* Ésa. 66: 2. Kedves ö előtte minden a' ki ötet (:imitálja:) követi, mint a' jó Gyermekek edes Atyját; ezek pedig azok, a' kik igazak: 'Sólt. 146: 5. 8. *Tízta Szívüek: Mat. 5: 5. 8. Alakosság és tsalárdság nélkül valök: 'Sólt. 32: 5. 2. Tökélletesek: Mat. 5: 5. 48. 's a' t.*

Jegyezd-még hát: Hogy nem az az igazán ditséretes 's betsületes, a' kit e' Világ, hanem a' kit ISTEN ditsér 's betsül. Az Ember nem látja azt a' mi a' Szívben vagyon, azért e' tekintetben gyakorta meg-tsalatkozik, a' tökéletest kép-mútatónak, a' kép-mútatótökéletesnek itélvén; de nem csak, hanem meg-is változik, mert meg-esik, hogy a' ki ma Szeret, hólnap útal vagy gyűlöl, ma ditsér, hólnap gyaláz; ma barátod, hólnap ellenséged; jobb hát ISTENnel tartanod, ki meg sem tsalatkozik, meg sem változik. Oh melly igen kap még-is rajta az Ember, ha másoktól ditsértetik; a' ki nem ditsér, nem barátod. Melly sok hívság vagyon pedig az Emberi ditséretben! melly sokakat ditsér a' hízelkedő fáj, a' kiket gyaláz a' szív! Oh hívságos ditséret! (:Ép tégér, roz bor:) melly miatt sokan meg-vakíttatván meg-ígézik magokat, mint a' varjú a' páva' tollaiba öltöztetvén, pávának tettetni magát. A' kegyes Lélek azért inkább akar ama' Tudományok' műhelyjében nevededett, 's sok tudós Férjfiakat fellyül haladott jeles Szüz Leányjal Schurmán Máriával, ditséretre méltónak lenni, mint sem ditsértetni kívánni.

Tízted és kötelelséged innét Kereftyén Ember! ez: Arra törekedjél, hogy ISTENTől ditsértefsél! kedveljük azt a' mit egyenes Szívöl ditsérünk; ha téged' ISTEN ditsér, jele hogy Szeret tégedet, azt pedig meg-esiméreted abból, ha a' te Lelki-esiméreted bizonyosságot tézen arról, hogy te álnokság és tsalárdság nélkül való, 's nem kép-mútató Izraelita vagy. Légyen példád úgy Nathánael, hogy te-is légy Nathánael. Így tégedet-is mint Nathánaelt örömmel fogad a' JE'SUS, valamikor' hozzája mégy. Találék ekképpen elégséges bátorságot életedben, mivel nem félek a' gonosz hír-hallástól, 'Solt. 112: 7.

találék

találék halálodban, mert tudod Sz. Pállal, hogy *le-tétegett*
Kámodra az Igazság' Koronája. 2 Tim. 4: 8.

Eddig vagyon a' Tanítás Szomorú Hallotti Pompa!

Közelebb való esméretségbe hozék előttetek egy álnokságtól üres igaz Izraelitát, Nathánaelt, JE'SUS kedves Tanítványját; kit a' melly könnyü nevezni, olly nehéz e' meg-zavarodott erköltsü Világban találhatni. Midön mindazáltal forgalmatos vizsgálással keresnék én illyen Nathánaelt, mihelyt elmémbe ötlődött ez előttünk fekvő Néhai Méltóságos UR, NAGY-SZALONTAI THOLDI ÁDÁM URam, úgy tetzik, hogy a' Ti ítéletetek érint-is fel-találtam Nathánaelt, mind *Nevének erejére* vagy jelentésére: mind *drága minémüségére*: mind *végére* vagy *ki-menetelére nézve*. Nem kenyerem, Szomorú Hallgatók, 's hivatalomhoz sem illő a' hízelkedés; a' mit tudok azt **Élő**llom:

1. *Nathanael, ISTEN' ajándéka, vagy ISTENröl adatott. ISTEN' ajándéka* volt e' mi Nathanaelünk, Néhai Nagy és drága Emlkezetü Méltóságos URi Eleinek, úgy-hogy, méltábban ditsekedhettek ezen Nathanaeljekkel, hogy sem Léa, a' Jákób' Felesége, mikor' hatodik Fiát Zebulont Éülné, 's azon való örömében így Éolana: *Meg-ajándékozott engemet az ISTEN jó ajándékkal ez úttal.* 1 Mó's. 30: 20. *ISTEN' ajándéka a' Kegény MAGYAR Hazának, mert* (:a' mint feljebb láttuk, :) bizony nagy ajándék a' Kegyes, ISTEN-felő Férfiú az Országban.

2. *Drága Minémüségére nézve.* Nathanael nem csak Izraelita, hanem igaz Izraelita, a' ki ama' Fejedelmi Férfiúnak az Izraelnek hitinek nyomdokában járt; ihol az

igaz Nathánael! az igaz Kereftyén, a' JÉS'US' Nathánaeli Tanítványja. JÉ'SUST Szerető, JÉ'SUST nyomban követő, JÉ'SUS-fal tárfalkodó Zelid Tanítvány. Ditsértetik JÉ'SUSTól Nathánael, az ő tökéletességéről, hogy ő álnokságtól üres, nem hipokrita, nem tsalárd sem ISTENhez sem Felebarátjához. Vegyétek vizsgáló elmétekre, Szomorú Hallgatók, hol találtok e' megveztegetődött erköltsü Világban ilyen Nathánaelt, ha itt nem? Nem volt e' mi Nathánaelünknek ál-ortzás kegyessége; nem volt kenyere (:mint fokaknak:) a' *simulatio, dissimulatio*; nem járt ama' tökéletességre álnokságra 's tsalárd-ságra tanító 's vezető *Mazarinus*nak Oskolájában; nem tanulta ezeket a' szép mesterségeket, izonyodott természet Szerint ezektől, 's ezeknek gyakorlóiktól; úgy-hogy, tselekedete mondotta ő felölle azt, a' mit Jákób Patriárka monda, 1 Mó's. 49: v. 5, 6. *Az ő titkos tanátsokban, (: tsalárd, álnok tselekedetekben :) ne légy rézes ób én Lelkem; az ő Gyülekezetekkel ne egyesüljön az én Ditsőségem.* Ha valakit meg-tsalt vagy károsított, álljon elő, 's bátor mondjon ellenem. Oh ritka 's drága Virtus! A' Vérnek régisége 's nemessége fel-fúvalkodtat fokakat, kivált ha a' külső jó Szerentse 's boldog állapot özve házosodhatik, 's mindenütt együtt járhat a' Nemesi Titulussal; Nem igéztethetett-meg e' mi Nathánaelünk egyiktől-is; az ő Szíve soha fel nem fúvalkodott kevélységgel, tartott az alázatos Nathánaellel: tartott Dáviddal, a' ki noha Király, és Izraelben a' mint Fő úgy leg-gazdagabb, mindazáltal ilyen *Confessio*t, Vallást tézen ISTEN előtt: *Az én Lelkem bafonlatos a' téjtről el-válaftatott Gyermekhez.* 'Sólt. 132: 2. Közönséges Canonúl, intő Törvényül írta volt valaki: *Exeat ex Aula, qui velit esse pius.* az-az: *A' ki kegyes akar lenni, Udvarból fiükség ki-*

menni,

menni. Nem-is ok nélkül, mert a' Nagy Udvarokban talál inkább alkalmatosságot magának a' fesletség, *adulatio*, hízelkedés, hazudozás, fondorlás, árulás, 's több a'féle, a' mint mind Historiákból, mind *Experientia*ból tapasztalásból ki-tetűzik. A' mi Nathánaelünkre nézve vizsgálá lehetett fordítani ezt a' mondást: *Intret in hanc Aulam, qui velit esse pius?* az-az: *A' kinek nints Kegyesége, azt tanulni jöjjen ide.* Ugyan-is Kegyeség, Szelidség, Egyenesség, Alázatosság vala Házának tzimere. Nem talált itt kedvet a' fondorló, hazudozó, kitkozodó, trágár beűdű, 's több e'féle.

3. Ha azért Érette JÉ'SUS Nathánaelt, 's magához örömmel botsátotta, és Tanítványi' Seregébe *incorporalta*, bé-iratta, tudván hogy *Igaz és álnokság nélkül való Izraelita* Ö: ha Tanítványit Barátinak esmérte 's vallotta: *Ján. 15: 14, 15.* ha azt akarta, hogy Baráti ott légyenek az hol Ö vagyon, *Ján. 12: 26.* nem lehet abban kételkednünk, hogy e' mi Nathánaelünk-is a' JÉ'SUS-nak Barátja lött légyen; nem abban, hogy a' ki Életében a' Ézlid JÉ'SUS-fal minden Ézlidségben társalkodott, halálában hozzá fogadtatott, és az Égben örülő Nathánaeli Seregbe *incorporaltatott* légyen; és ha Dávid' voksa Érint, *Örök emlekezetben léfjen az Igaz,* 'Sólt. 112: 5. 6. nem lehet hogy ez Igaz Izraelitanak-is Neve 's Emlekezete e' Földön rothadáft Ézenvedjen.

Midön már ezek Szemeid előtt forognak, újjabb Gyáékba borúlt Szomorú Mára, Méltóságos Született GRÓF SZÉKI TELEKI KRISTINA ASZSZONY, nekem régi Kegyes Jó Patrona Áékonyom! el-hízem, a' keferüség-től tsak nem Eröd felett ostromoltatol. Nem-is tsuda, mert a' mint ama' Bölts *Seneca* Éól: *Amor est mensura*

doloris. az-az: A' Szeretet mértéke a' Bánatnak. Mentől inkább Szeretted Életében, annál inkább keferged Halálában. E' vala ugyan-is a' Te Nathánaeled, Kit *ISTEN* ajándékozott vala Néked bújosáford' Társaul, Ezzel türtél hevet hideget 30. Ektendök' (: Oh kevés idök :) elfolyások alatt. Oh *zomorú 1751-dik Ektendő!* *zomorúbb September,* melly hív Társadot lábairól le-veré, ágyába fegezé, 's annak 9-dik Nappalja ez Eletből, Szemeid elől ki-lépteté. Oh Égi *zomorú 's rettentő Sententia!* melly Életed' Szövetnekét el-öltá: O'zlopát ki-rontá: Szívedet mélységes keferőség' fegyverével tsapdosá. Ki irhatná-le vólraképpen keferüséged' nagy vóltát? Oh kitsoda gyógyít és vigasztal-meg Tégedet! mert a' hol az UR ront, kitsoda épít ott? Ha bánattal illet, kitsoda vigasztal? Nem bízom én erőmhöz, hogy Téged' meg-vigasztalhassalak; tartván attól, hogy vigasztalásom csak füledre 's nem Szívedre hat. *Pugna probat militem.* az-az: a' hartz próbálja-meg a' vitézség' mivóltát, nem most kezdettél viselni gyáfos ruhát! nem most kezdező gyáfos próbát; ha eddig nehéz hartzaidban győzedelmeskedtél, e' hartzban-is, hogy Izraelnek igaz Leánya légy, mútasd-meg! és mivel-hogy, *Optimum est pati, quod emendare non possis.* az-az: Leg-jobb azt békefséges tüvés-sel fenvedni, a' mit meg nem lehet orvosolni; erefked-jél az *ISTEN*nek Kezei alá, a' mellyek ha Földhöz vertek, ismét fel-emelnek; ha Szíveden mély Sebeket ejtettek, ismét orvosolván meg-gyógyítanak; Szomorúságod' Fellegeiből végre ki-tündököltetik meg-vigasztaltatásod' óhajtott sугárit.

Ezen Igaz Izraelitának kedves Gyermekei! Hazánk' nem utolsó Reménségei, Ékefségei! Méltóságos THOLDI ADÁM UR! 'SIGMOND URfi! és BORBARA Ifjú

Gróf

Gróf AÉÉony! Ti valátok Életének gyönyörűségei. Vagyon nagy okotok a' kefergésre, midön Elmétekre vézitek, mitsoda Kegyes, Szelid Édes Atya vétetett-el Szemeitek elöl. Éli'séus Illyésnek el-ragadrtatásakor, így kiálta-fel: *Édes Atyám! Édes Atyám!* 2 Kir. 2: 12. Ti-is Éomorúan méltán így kiálthattok-fel: *Édes Atyánk! Édes Atyánk!* Ki valál nevelönk, gondvifelönk, nyelveddel 's Életeddel Kegyességre Tanítönk! vifelhettek Ézajatokban Jérémiásnak ama' siralmas Szavait: *Arvákka lettünk Atya nélkül, és a' mi Anyánk Özvegy.* Siral. 5: 3. de nyúgodjatok-meg Ti-is az URnak Éabados tselekedetében, hajtsatok Fejet az UR előtt, így Éolván Éli Pappal: *Ö az UR, és úgy tselekedett, a' mint jönak tettett az Ö Szemei előtt.* 1 Sám. 3: 18. Kegyességének, Szelidségének példáját kövessétek, így az UR' vígáztalása femini Éomorúságtokban el nem távozik Töletek!

El-hatott kétség kívül a' bánat és a' keferüség a' Ti Szíveitekre-is, válaztott Kedves Veje, Méltóságos GRÓF BETHLEN JÁNOS UR! és Leánya gyanánt tartott Kedves Menye, Méltóságos TANTSI FÖLDVÁRI SARA Ifjú UR AÉÉony! Midön ilyen ISTENTöl ki-rendeltetett Nathánaeltektöl föztattatok-meg, mondjátok mindazonáltal a' kefergö Dáviddal: *Legyen az UR' Akaratja!*

Méltóságos URI Atyafiak, közelebb 's távolabb való Vérek! Rokonságok! az URNAK NEVÉT, a' tsapás napján-is magasztaljátok!

Sirathatjátok Szemei előtt forgott Udvari hív Tselédei! Jobbágyi! kiket minden Éelidséggel igazgatott. Etöl Kegyességet, ISTENI-félelmet, Alázatoságot, egy Éóval, Jót tanulhattatok. Ezen példa a' Jóra 's minden Kegyességre, légyen ferkentö öztönötök.

Nem

Nem tartóztatlak immár tovább Tégedet, JE'SUS
 előtt kedvet talált Nathánael, Igaz Izraelita! hanem a'
 mint Nathánaellel fiattél a' JE'SUShoz, kiben hittél 's
 kit vártál ahitatos kívánsággal, el-botsátunk Szomorú Szív-
 vel, tsókolgatván Tégedet Szeretetünk' Ajakival. *Menj-
 bé azért a' Te Ágyas-Házadba, a' Te Koporsódba, zárd-bé
 ajtódot Te utánnad, Ésa. 26: 5. 20. míglen nem fokára
 bé-Éállítatol a' minden Élőknek rendeltetett
 Házba, a' Földnek Szívébe.*

Á M E N.

B Ü N Ö N É P Ü L T
HALÁL' BIRODALMA,

Melly

Miképen terjedett, 's terjed ma-is ki a' leg-
Ar-
tatlanabbakra-is az Emberek között,

a'

Néhai Méltóságos Nagy - Szalontai IDÖSB

THOLDI ADÁM

U R

Bolyában 1751 Esztendőben, Sz. András Ha-
vának 14. napján lett el-Temettetése Al-
kalmatosságával, Sz. Irásból készített
Tanításában, mútogatta-meg

BOROSNYAI LUKÁTS JÁNOS

Erdélyi Reform. Superintendens, és a' Mar.
Vásárhelyi Reform. Szent Ekklesiának
egyik Lelki Pásztor.

SZENT LETZKE:

Róm. V. 14.

A' Halál pedig uralkodott Ádámtól fogva Mó'sesig azok ellen-is, kik nem vétkeztek az Ádám esetinek hasonlatossága ferint; Ki ama' Következendőnek ábrázatja vala.

ELŐL-ÁROBESZÉD.

A' Katolika Ekklesiának, ISTEN kö-zönséges AnyaÉntegyházának, ideje Világ kezdetitől fogva, Világ végéig, három nevezetes egymástól meg-külömböztetett nagyobb szak-Éokra osztathatik-fel, mellyet a' Sz. Írás-is meg-jegyzett, úgy mint (1.) Ádámtól fogva Mó'sesig: (2.) Mó'sestől fogva a' KRISTUSig: (3.) a' KRISTUS-tól fogva Világ végéig: 's erre láttatik az Apostol Sz. Pál-is tzelozni 'Sid. 13: 8. *A' KRISTUS tegnap, ma, 's mind örökké ugyan azon.*

Melly három szakÉokban, noha a' valóságra nézve mind egy vólt az idvefségnek útja, ki-jelentetvén az elő-Éör amaz első ígÉretben. 1Mó's. 3: 15. 's az után fok izben meg-újittatván, 's bővebben ki-magyaráztatván, míg oÉtán a' KRISTUSban tökéletességre vitetett;

Mindazonáltal tagadhatatlan dolog hogy a' külső *circumstantiákra* nézve igen külömbözö formán traktálta ISTEN e' három szakÉokban a' maga Ekklesiáját.

Példának okáért (: hogy utól kezdjem:) (1.) az Új Testamentumban, minekutánna a' KRISTUS' tökéletes Elégtétele által meg-engeÉteltetett ISTEN. Mát. 3: 17.

úgy

úgy traktálja ISTEN a' maga Anyafentegyházát, mint valamely Atya gyermekségből ki-költ, meg-ért elméjü okos Fiát, kivel tanátsban ered, 's titkait véle közli: innen mondotta édes Idvezitönk a' maga Tanítványit *Nem folgáknak, hanem Barátnak; mert a' folga, úgy mond, nem tudja, mit mivel az ő Ura.* Ö Felseége pedig mindeneket meg-jelentett Tanítványinak Ján. 15: 14 15. Luk. 12: 4. lásd Gal. 4: 4, 5, 6.

2. Az O Testamentomi Ekklesiát pedig, Mó'sestől fogva a' KRISTUSig, úgy traktálta, mint mikor az Atya engedetlen, éilaj, fő-fogadatlan fiatal Gyermekeit kemény *Præceptor Disciplinájában* adja, hogy azt *Loros regulában* tartsa, 's letzkézza, lásd Gal. 4: 1, 2, 3. Mát. 23: 2, 3, 4. ezért-is írta ISTEN elejekbe ama' fok-féle terhes tzerimónias Törvényeket, mellyek harágot munkálkodnak vala. Róm. 4: 15. mellyek felöl panaszfolkodnak az Apostolok, hogy sem ök, sem pedig az ő Atyjaik nem hordozhatnak vala. Tsel. 15: 10. Mellyekben a' terhelés kívül az ő bünöket 's nyavalyás vóltokat-is hányta ISTEN a' flemekre, 's magok ellen mint egy kéz-irást adtak. Éfés. 2: 15. Kol. 2: 14.

3. A' Törvény avagy Mó'ses előtt noha fokkal könnyebb vólt az Ekklesiának dolga, úgy traktálván ISTEN azt, mint valami Tsetsemöt, kedvezéssel, 's éltetvén nagy szabadsággal; mindazonáltal akkor is elég jeleit mütatta ISTEN mind annak, hogy minden ember éivének gondolatja gonoz egész ifjúságától fogva. 1Mó's. 8: 21. Mind annak, hogy Ö Felseége bünt gyüölö 's meg-büntető ISTEN, midön az egész Világot Viz-özön által el-törlötte; 'Sodomát, Gomorát el-süllyesztette, söt a' Szenteket-is, akár meddig éltek e' Világon, végre a' halál által ugyan csak el-fede-

gette; a' mi nagyobb, a' tsets-zopó Kisdedeket, kik mint egy ártatlanoknak láttattak vala lenni, éretlen halállal ki-vágta, mint vagyon a' Letzkében: *Uralkodott a' Halál Ádámtól fogva Mó'sesig, azok ellen-is, kik nem vétkeztek az Ádám esetinek hasonlatosága szerint.*

Függése. Minekuránna a' fellyebb való versekben hozzáfason tanította volna az Apostol a' JE'SUS KRISTUS által fereztetett meg-igazulást, és ISTENnel való meg-békellést, végre módját mondja-meg annak a' KRISTUS-tól reánk való fázalmazásának 7. 12. tudnillik: hogy az fíntén úgy esett, mint a' bűnnek, 's a' bűnért a' Halálnak egy ember (Ádám:) által e' világra való bé-jövele, és minden emberekre való el-hatása; mellyet midön mondott volna, hadja amaz elsöt, 's ezt az utólsöt, hogy tudnillik egy ember által jött-bé e' világra a' bűn, 's a' bűnért a' halál, mint egy *Thesis*ül, meg-próbálandó igazságul tézen-fel, 's midön látná, hogy némellyek gondolkozhatnának úgy az Igéretnek idejéről, hogy oda az Ádám büne nem hatott volna-el, minthogy az ISTEN olly kedvezéssel volt nékiek, 's a' bünt a' sok tzerimoniás törvények által nem hányta úgy fzemekre, mint az -után, tehát meg-mondja a' 13: 7ben, hogy a' Törvényig-is meg-volt a' bűn e' Világon, ha fínte ollyan nyilván nem tuhjonittatott is, a' tzerimoniás törvény még akkor nem lévén, hogy pedig meg-lett légyen, gyümöltseből mutatja-meg; mert akkor-is uralkodott a' halál azok ellen-is, kik nem vétkeztek az Ádám esetinek hasonlatosága szerint, a' letzkében.

Summája. Az eredet szerint való bünt, tudnillik, hogy az Ádámtól jött által minden emberekre, próbállyá az Apostol annak *effectum*ából, az az: a' halálból.

Réfei: Láfsuk (1.) az Apostol' fzaivit rendre. (2.) ofétán alkalmaztatsuk az Apostol' tzeljára.

M A G Y A R Á Z A T.

A' mi az Elsöt nézi.

A.) Halált emleget az Apostol. a' Halál közönséges értelemmel olyan *malum triste*, *homorú* vagy kedvetlen rosz, büntetés, melly az embert a' maga boldog állapotjából, *deturbálja*, 's jó végétől mezfelve veti. Jól nevezték a' Deákok *Morsnak*; mert megmarja, söt meg-ézi az embert: az épségben nem vala nékie helye, mert e' büntetés, *poena peccati*, annak pedig nints ott helye, a' hol bűn nints, a' bűnért tsúzott-bé a' Világra. *ψ. 12.* az ISTEN az épségben is a' büntől függetette-fel a' halált: *A' melly napon ejéndék, Halálnak balálával half-meg.* 1Mó's. 2: 17. az eset után-is azért sujtotta az ember fejébe a' sentsentziát: *Fáradtságos munkával és ortzád verejtékével éféd a' te kenyeredet, míg földé léfék; mert por vagy, és porrá kell lenned.* 1Mó's. 3: 17, 18, 19.

A' Halálnak pedig egy néhány nemei vagynak:

- I. Vagyon Lelki Halál, mellyel a' Lélek meg-hal, nem mintha semmivé lenne, vagy a' munkától meg-üzünnek; hanem (1.) a' mennyiben az ISTENi élettől (: mellyben teremtett vala:) el-idegenedik *Éfés. 4: 18.* az az: a' Vétkekben annyira el-merül, hogy hanyat-homlok rohan minden gonofra, 's gyönyörködik abban, ezt az Apostol nevezi bűnben való meg-halásnak. *Éfés. 2: 1-5.* ez a' Lelki Halál az, midön ember a' bűn által ISTENTől el-távozik. *Ésa. 59: 2. elöl.* De (2) Vagyon olyan lelki Halál is, midön ISTEN igaz itéletiből az embertől el-távozik, az az, Vigaf-taláfit annyira meg-vonnya, 's ortzájának világát el-rejti, hogy az ember a' halálnál keservefőbb lelki gyöttrődésekben kinlódjék; erről-is van emlekezet ugyan *Ésa. 59: 2. utól.* E' lelki Halálnak neme, köz

még a' Hívekkel-is: az első; mert ök-is ebben fületnek, de az újjá-fületés által abból ki-menekednek: a' 2-dik; mert a' bünért meg-érdemlik az Hívek-is, hogy néha az ISTEN kegyelmes ortzájának világát tőlök el-rejtse; de e' sem tart mind végig. De nagyobb az, hogy a' lelki Halálnak ez utolsó nemét még a' KRISTUS-is meg-köftolta a' mi büneinkért. Mát. 27: 46.

II. Vagyon Örök halál, melly fzerint az Istentelenek előzőr tsak lelkekre nézve (:mikor a' test meg-hal:) az után lelkestől teltestől az örök kárhozatra el-ve tetnek.

III. Vagyon testi Halál, melly a' Léleknek a' testből való ki-költözésakor éri-el ugyan a' maga *complementumát*, midön minden mozgástól 's élettől meg-foztatik a' Test; de minden nyavalyák és inségek, mellyek egész életében erre kézik a' testet, e' testi halálra tartoznak; mert miképen a' Fa nem tsak az utolsó vágással esik-le: úgy az ember Teste-is nem tsak az utolsó nyavalyával hal-meg, hanem fületésünk órájától fogva minden nyavalyák életünket röviditik, 's testünket *mortificálják*, míg végre oztán meg-is ölik. lásd 1Mó's. 3: 17, 18. 'Sólt. 73: 4.

A' Halálnak ezen nemei közzül tsak az első, úgy-mint, a' lelki Halált, 's annak-is az első ágát nem lehet minden rézből itten érteni; minthogy annak ellenében tétetik itt ez a' Halál, 's azt próbálja ebből; de a' többi nagyobb vagy kisebb tekintetben mind lehet itt érteni. Mindazonáltal, Az Apostol tzellya fzerint azt a' Halált kell értenünk, a' melly leg-fzembben tünőbb, 's külső érzékenységekkel is észre vehetőbb, úgy mint a' *testi halált*, 's arról mondja már az Apostol hogy.

B, *Uralkodott*, a' betű fzerént, *Királykodott*, regnált; a' ki Uralkodik, birodalma van annak, 's tetfzése fzerént

tsele-

tselekezik. *Sic volo, sic iubeo.* Így akarom, 's így legyen. a' Törvény, a' Bűn, a' Halál olyan hármas kötel, melly nem könnyen szakad-el, és valahová együtt fordulnak, ki állhat ott-meg? olyan fömfédek ezek, hogy egymást fel-költik. Ha a' Törvény meg-feggetik, életetik a' bűn; mert ez a' Törvénynek által-hágása: a' hol a' bűn meg-van, Éükségesképen következik a' Halál; mert az ISTEN mondotta: *Halálnak halálával half-meg*, és a' bűnnek solája a' halál. Róm. 6: 23. egy szóval: a' Törvény a' bűnnek ereje, a' bűn pedig a' Halálnak fulákja. 1Kór. 15: 56. Mikor az ember meg-gyözetett a' Büntől, lett a' Halálnak szolgája. 2Pét. 2: 19. innen vagyon, hogy a' Sz. Irás birodalmat tulajdonit nékie. 'Sid. 2: 14. és nagy erőt. Ének. 8: 6. *Erős a' fezetet mint a' halál, kemény mint a' koporsó.* azért ő-is mint kegyetlen Porozló hozzá lát hogy uralkodjék, söt kegyetlenkedjék a' nyavalyás emberen: a' Halálnak ezt a' nagy birodalmát, minthogy az *experientia*-is tanítja minden nap, még a' Pogányok is észre vették, azért mondták: *Et tristis regnat Erynnis. Mors nulli exorabilis.* Nem élhat olly lépen, 's nem könyöröghet a' Halálnak ember annyit, hogy tölle meg-menekedjék. *Pallida Mors aquo pulsat pede Pauperum Tabernas, Regumque Turres.* Mint a' könyörületlen *Executor* nagyot lö az ember háza előtt, 's ha bé nem botsátják, lábával-is bé-üti az ajtót: Ugy tselekezik a' Halál nem csak a' fegény emberrel, hanem a' Királyokkal-is: mert véle senki szövetséget nem vethet. Ésa. 28: 15, 18.

C. Mikor, 's meddig Uralkodott? *Ádámotól fogva Mó'sefig.* Mindenik nevezetes ember Ez a' Sz. Irásban. Mindenik ISTENTől kézikített, 's a' KRISTUSnak eleven ábrázata: Ádámot ugyan az ISTEN maga újjai-

újjaival formálta, a' honnan ISTEN Fiának-is mondatik. Luk. 3: 38 Mó'seft a' vizből húzta-ki 's tette a' maga Népe'nek Szabadítójává, sőt egész Házában hív Szolgává. 'Sid. 3: 5.

De itt az a' *considerationa*, meg-jegyzésre való dolog, hogy mindenik idejében, vagy mindenik által az ISTEN Anyaszentegyházának *Catastrofeja* változása esett. Ádám által a' bűn bé-jött e' világra, a' bűnért a' halál, 's minden inség. 1Mó's. 3: 17, 18. De ugyan tsak a' Meg-ígért Messiasban Kegyelemnek Szövetségét méltóztatván ISTEN ö véle 's Választott Maradékival tenni, attól fogva alkalmat majd egy formán folyt az ISTEN Népe'nek dolga egész Mo'sefig, mint egy (2513.) két ezer ötfáz tizenhárom éztendők alatt.

Hanem, Mó'ses idejében, sőt ö általa, a' külső *circumstantiákra* nézve igen nagy változás lett az ISTEN Házában, egyéb Nemzetségeket el-mellözvén ISTEN, 's a' magok útjokon el-menni meg-engedvén, választotta maga fővetséges Népe'nek az Ábrahám Magvát, az Izrael tizenkét Nemzetséget, 's annak mind lakásra-való Földet külön adott, a' több Népektől; mind Törvényeket, különösöket, 's igen sokakat, és minthogy ezeket Mó'ses által tselekedte, azért ez az idő egyaránt határoztatik-meg Mó'ses vagy a' Törvény által fok helyyeken, 's itt-is. 7. 13, 14. *Uralkodott a' Halál Ádámtól fogva Mó'sefig.*

- a. Ádámtól fogva azért, (1) Mert régebtől fogva nem uralkodhatott, ö lévén az első ember. (2) Mert ö általa jött-bé a' bűn e' világra, 's a' bűnért a' Halál 7. 12.
- b. *Mó'sefig* pedig nem azért mondja, mintha azután nem uralkodott volna, mert azután még inkább uralkodott, meg-fokasulván a' Törvény, melly nélkül a' bűn meg-hólt állat. Róm. 7: 8. Míg a' Mó'ses Törvénye el-nem jött, addig élni mondatnak a' Hívek,

de annak el-jövele által a' bün meg-elevenedett, 's a' Hívek meg-hóltak. Róm. 7: 9. és így, nem hogy Mó'ses után nem uralkodott volna a' halál, sőt az után uralkodott inkább, mint ezt sok Éomorú példából meg-lehetne mutatni: uralkodott pedig, mind a' KRISTUSig; mert addig a' Törvénynek elég nem tétetödvén, ez ereje volt a' bünnek, 's a' bün fulákja a' Halálnak: 1Kór. 15: 56. hanem mikor a' KRISTUS meg-hólt, akkor a' Törvény-is meg-hólt. Róm. 7: 6. fel-fezítettvén az a' fára ö véle. Kol. 2: 14. Egy Éóval, a' KRISTUS Halála által romlott-el a' Halál, 's Az, a' kinél a' Halálnak birodalma vala, 's szabadúttak-meg, a' kik a' Haláltól való félelemnek miatta tellyes életekben rabok valának. 'Sid. 2: 14, 15. Miért mondja hát, hogy *Mó'sesig uralkodott?*

Mert némellyeknek úgy tétzhetnék, hogy addig nem kellett volna uralkodni, minthogy a' Törvény nem volt; és így talám bün sem, mert Törvény nélkül a' bün meg-hólt állat. Róm. 7: 8. és a' hol a' Törvény nintsen, ott a' bün nem tulajdonittatik; melly *objectio* maga látott az Apostol, és vítat. *ψ.* 13. és ugyan erre felel-meg a' Letzkében, 's meg-mutatja, hogy akkor-is volt Bün, még pedig Adámtól Éármazott, ha Éinte a' Törvény még bé nem jött volt-is, és azok által olyan nyilván nem *imputáltatott*-is, Éemekre nem hányattatott; Miért? mert uralkodott a' a' Halál akkor-is. *ex ungue Leonem.* Farkast agyaráról, Fát gyümölséröl meg-lehet esmérni; a' hol uralkodik a' Halál vagyon ott Bün; mert bün nélkül nem hal-meg az ember, bünnek 'soldja a' Halál. Róm. 6: 23. *ergo* ha uralkodott a' Halál akkor-is, volt bün.

D. Azt láfsuk már, kiken uralkodott? *Azok ellen-is, a' kik nem vétkeztek, az Adám esetinek hasonlatosága ferént.*

Itt előre ezeket jegyezzük-meg:

1. Fel-tézi az Apostol ezen ízavaiban, hogy a' bünért hal-meg az ember; mert akár mitsodás légyen az, uralkodik azért a' halál.
2. Nem azt vitatja itt az Apostol, hogy vétkezett Á-dám; azt fel-tézi mint nyilván való dolgot, mellyet a' 12 v-ben tanított; hanem az Ádám vétkének mód-ját adja elménkre.
3. Nevezi az Ádám vétkét *παπαβασιον*nak, *által-hágásnak*. Ugy kell Ádámról gondolkodni, mint Sémeiröl: Sala-mon határt vét nékie eleiben, meddig légyen nékie szabad ki-járni, tudnillik Jéru'sálemen kívül ne, sem ide sem tova; mert ha ki-menne, meg-kellene halni. 1 Kir. 2: 36, 37.

Ugy tselekedett az ISTEN Ádammal a' Paraditsom-ban, határt vetett, meddig mennyen, szabaddá hagyta, hogy élyen a' Kertnek minden Fájának gyümöltéséből, de a' Jónak és gonoznak tudásának Fájának gyümöltésétől el-tiltotta. 1 Mó's. 2: 16, 17. de Ádám ezt a' határt meg nem tartotta, által-hágta; azért méltán mondatott az ő büne *παπαβασιον*nak *által-hágásnak*.

4. Tulajdonit az Apostol az Ádám' vétkének *Hasonlatos-ságot*. Állott az ezekben:
  1. Abban, hogy Ádám vétkezett nem tsak az ő szívében bé-nyomott Törvénye ellen ISTENnek; hanem a' mellyet élő szóval-is a' fülébe befélélt nékie az ISTEN. 1 Mó's. 2: 17.
  2. Abban, hogy ő nem tsak a' maga képében vétkezett, mint *privata Persona*, hanem minden maradékinak, vagy az egész emberi nemzetnek (: mellynek Feje va-la:) képekben, ISTEN Éövetségének meg-ízegésével. Hos. 6: 7.
  3. Abban, hogy vétkezett fok okoskodással, hijában va-

ló gondolatoknak üzésével; és így tudva 's akarva.
Préd. 7: 39.

Tagadhatatlan dolog, hogy Ádámtól fogva Mó'sefig ollyak-is elegen voltak, a' kik az Ádám vétkének im ez hasonlatossági szerint vétkeztek: mint Kain úgy vétkezett, hogy abban alkalmasint mindenik fel-találtatik: Chám-is nem csak maga képében láttatik vétkezettnek; mert maradéki-is meg-átkoztattak. 1 Mó's 9: 25. minden ember-korra jutottak pedig fok okoskodással és így tudva 's akarva vétkeztek.

De ollyanok-is voltak, kik nem vétkeztek ezek szerint, 's még-is uralkodott rajtuk a' Halál; 's ha úgy, az a' kérdés már: Ezeket mind kell-é érteni a' Letzkében? vagy ha nem, mellyiket?

Felelet. Ollyan hasonlatosságát kell itt érteni az Ádám vétkének, a' melly szerint következék az, hogy Ádámtól jött-bé minden emberre a' bűn, 's a' bűnért a' Halál; mert az itt tzelja az Apostolnak, hogy azt meg-mútafsa; ehez-képeft egyik nemét-is az Ádám vétke' hasonlatosságának nem lehet úgy érteni, mint az utólsót: a' mennyiben ő fok okoskodással, elme-hányással, tudva 's akarva vétkezett, és így a' kik nem vétkeztek az Ádám vétkének hasonlatossága szerint, léznek kivált a' Tsets-fo-pó kis Gyermek, vagy még Annyok méhekben el-enyé-zők: Kik azt sem tudják vala, vagynak-é ők? vagy on-é ISTEN? Törvény? 's azt meg-kell-é tartani? és így nem okoskodtak ezen, avagy, mint az Apostol szól, Róm. 9: 11. sem jót, sem gonoszt nem tselekedtek, és így szembe tün-ő tselekedet szerint való vétkek nem vólt; hanem mint-hogy bűnben fogantattak, 's születettek, mentek nem tud-va, a' hova a' meg-vezett természet vitte őket: ezek nem vétkeztek az Ádám vétkének hasonlatossága szerint, tudva 's okoskodva, 's még-is meg-hóltak.

Vagynak ugyan nagy Tudós emberek, a' kik az Ádám efete' Hasonlatosságán a' másodikat értik, tudnillik, a' mennyiben ö nem tsak maga képeben vétkezett; hanem minden *Posteritásink* képekben, *mint Caput et naturale et federale*, természeti és fővetségbéli Fő. Ezek így okoskodnak, hogy Ádámtól fogva több ilyen bűn nem *committaltatott*; hanem Mó'ses idejében tselekedtek ehez hasonlót a' 'Sidók a' Sinai hegy alatt, a' borju képpel való bálványozásban; mert az iratik 2Mó's. 32: 34, 35. hogy mikor ISTEN az Izraelnek egyéb vétkeit büntetné, akkor ezt-is; 's ugyan azért mondaná az Apostol, hogy uralkodott Ádámtól fogva Mó'sesig az Halál azok ellen-is, kik nem vétkeztek az Ádám esetinek hasonlatossága szerint. mert Mó'ses idejében tettek olyan ISTEN fővetségét meg-fegő bünt: meg-ismét harmadszor, mikor a' 'Sidók a' KRISTUS-t meg-ölték, mellyről világoson prófétált Hóseás, RÉS. 6: 5. 7. Ők *mint Ádám meg-fegték az ISTEN fővetségét*, melly a' maradékoknak-is *imputaltatott* ama' szerint: *Az ö vére mi rajtunk 's a' mi Fiainkon.* Mát. 27: 25.

Ez ugyan tudós okoskodás, 's igaz-is, hogy ezek a' vétkek így estek, 's még magam-is eleinten ettől az értelemtől nem voltam idegen, kivált ezért, hogy a' 5. végén az Apostol Ádámot KRISTUS Ábrázatjának mondja, tudni való dolog pedig, hogy itt Ádám annyiban mondatik KRISTUS Ábrázatjának, a' mennyiben a' KRISTUS igazsága úgy tulajdonittatik azoknak, kiknek ö Fejek, mint az Ádám Bűne minden maradékinak, az az: azért, mert Ádám maradékinak-is képekben vétkezett.

Mindazáltal ezt az okoskodást nem hagyhatjuk helybe; mert

1. Mondattathatott Ádám KRISTUS *Typusának*, ha *Einte* az ö esetinek nem azt a' hasonlatosságát értjük-is a' Letzkében; ha másképen abból következik az, hogy

355 356

hogy az Ádámról *Éarmazott* bünért uralkodott azon a' Halál, a' pedig következik, mint alább majd meg-mutatjuk.

2. Ez az okoskodás vagy értelem, nem felel-meg az Apostol tzeljának, melly e' vala *Ψ. 12.* hogy Ádámban mindenek vétkeztek, avagy ö róla jött-bé a' bün e' világra, e' pedig abból az értelemből nem következik. Példának-okáért tegyük-fel: Uralkodott az Halál Ádamtól fogva Mó'sefig azok ellen-is kik nem vétkeztek az Ádám esetinek hasonlatossága szerint, az az: Maradékjoknak képekben, *ergo* az Ádámról *Éarmazott* bünért uralkodott. Következik-e ez? nem gondolnám; mert *datur tertium*, Vagyon egyéb, miért uralkodhatott, tudnillik kinek kinek a' maga különös és tselekedet szerint való vétke. lásd Ézék. 18: 2, 3, 4.

Ha pedig a' harmadik értelemben vé~~szük~~ az Ádám vétkének hasonlatosságát, az az: a' mennyiben ö fok okoskodással, hijában való gondolatoknak üzésével, és így tudva 's akarva vétkezett, úgy igen lépen következik az Apostol tzelja; mert úgy, a' kik nem vétkeztek az Ádám esetinek hasonlatossága szerint (:mint feljebb-is mondám :) léznek a' tsets-~~zopó~~ kis Gyermekek, 's annál-is kifsebbek, kik okoskodva, tudva, akarva nem vétkeztek, és így mintegy tselekedet szerint való bünök nem vólt, még-is uralkodott a' halál rajtok, még-is meg-hóltak: vólt hát bünök, mert bün nélkül meg nem halhattak; a' bünnek lévén 'soldja a' Halál. De mitsoda bünök? egyebet nem mondhatunk, hanem az Ádámról reájok állott eredet szerint való bün, a' mellyben fogantattak, mellyet az Apostol-is *intendál*, avagy vitat.

Hogy pedig ezeken az ártatlanokon-is (:hogy úgy mondjam :) uralkodottnak mondja az Apostol a' Halált,

azzal azt akarja az Apostol elménkre adni. (1.) Hogy azok közzül-is, tsak egy-is a' halált el-nem kerülte. (2) Ö rajtok-is kegyetlenül *grafsált* a' Halál? fokzor olyan példás ítéletei által ragadtattak-ki, mint az Öregek, mint az Özön-vizkor, 's 'Sodoma, Gomora veszedelmében. (3.) Hogy az eredet *ferint* való bűnnek rút 's halálra méltó voltát elő-adja.

E. Illetném már utóljára, a' mit az Apostol mond a' v. végén, tudnillik: hogy *Ádám ama' Következendőnek Typusának ábrázatjának* mondatik; de ezt már meg-előztem, 's mondtam, itt nevezetesen mi okra nézve mondasék annak; mert ezen kívül fok és külömbkülömb tekintetre nézve vólt 's mondathatik Adám KRISTUS *Typusának*, de ezek nem idevalók,

Azt nem hallgathatom-el:

1. Hogy, itt világoson ki nem fejeztetik, ki Typusa Adám? hanem tsak a' mondatik, hogy Typusa ama' Következendőnek; mindazonáltal helyyesen értjük azon a' Következendőn a' KRISTUS-t; mert midőn Adámról van a' *Éó*, 's ő mondatik a' Következendő Typusának, fenkit jobban, vagy úgy nem érthetünk azon a' Következendőn mint a' ki másutt második Adámnak mondatik, 's ennek az első Adámnak ellenében tétetik. 1Kór. 15: 47. az az: a' KRISTUS-t.
2. Hogy, Következendőnek mondja az Apostol, nem a' maga idejére nézve, mert akkor már el-jött vólt; hanem az első Adámra nézve, vagy arra az időre nézve, mellyben a' Halál uralkodott Adámtól fogva Mó'sefig.

A' mi a' Másodikat illeti

Lásuk már, mint következék ezekből, a' mit az Apostol *Thesisül*, meg-próbálandó igazságul tett vala fel? Tudnillik így: Ha nem vólt is Adámtól fogva Mó'sefig
ama'

ama' természeti nagy vezetséget, és lelki nagy nyavalyás-
 ságot *exprobralo* szemre-hányó fok tzerimoniás Törvény;
 mindazonáltal abból, hogy még a' Kisdedeken, 's tsets-
 zopó Gyermekeken is minden kéméllés nélkül uralkodott
 a' Halál, 's őket porba tapodta, nyilván vagyon, hogy
 meg volt benne az Adámtól reájok állott természeti ve-
 zetség; mert a' halál a' bűnnek 'soldja lévén, bűn nélkül
 meg nem hóltak: bűnök magoknak, mellyet tudva 's Éánt-
 Éándékkal, 's fok okoskodással tselekedtek volna, mint
 Adám, nem vólt; tehát azért a' bűnért kellett meg-hal-
 niok, mellyet Adámban *committáltak*, tselekedtek, 's rola
 jött által reájok; Igaz hát, hogy egy ember, az az: A-
 dám által jött-bé mind a' Bűn e' világra, 's mind a' Halál
 a' bűnért; 's abból az-is világos, hogy Adám a' KRISTUS-
 nak Typusa, ábrázatja, az az, a' miképen az első Adám-
 ról jött-bé minden maradékira a' bűn és a' Halál: Ugy a'
 KRISTUSRól mint második Adámról *derivalódik* mégyen
 által mind az igazság, mind az élet azokra, kiknek ő Fe-
 jek: 's ez ám az, a' mit az ISTEN az Eset, és a' Kegye-
 lem Szövetségének fel-álitása után mondott Adámról.
 1Mó's. 3: 22. *Imé az Adám olyan, mint mi közüllünk egy.*
 Q. E. D.

I. T U D O M A N Y.

Meg-tanulhatjuk ezekből (1) *Hogy az eredet szerint való Bűn, avagy, a' melly Adámról jött-bé e' Világon minden emberekre, valóságos, és tulajdonképen való Bűn.*

De hogy bűn? Ugy hogy, a' mint már látók a' Letzkéből, a' kiknek mint egy több bűnök nem vólt-is, meg hóltak, 's meg-halnak ma-is tsak ezért is, mint a' Kisdedek; ha meg (:azt pedig senki nem tagadhatja:) mint-hogy bűn nélkül senki meg nem hal, mert a' Halál bűnnek 'soldja, ezért kellett 's kell meg-halniok; mert más bűnök, az az, az Adám bűne hasonlatofsága szerint való
 nints

nints, a' mint a' Letzkében vagyon; azért ezért kell meghalniok.

De mi az eredet űerint való bűn? avagy hogy *deriv*alodik Ádámról mi reánk a' bűn? Fogas de űükséges Kérdés.

Fel. Tulajdonítás és testi űármazás által. (1.) Tulajdonítás (: *imputatio* :) által, a' mennyiben Adám nekünk mind természeti mind űövetségébéli Fejünk vólt, minket *representalt*, 's mi ő benne gondoltatván, a' mit tselekedett, mintha mi tselekedtük vólna, úgy tulajdonittatott minékünk, és e' űerint, ha Adámtól nem űármaztunk vólna-is (: *Éolok ex hypothesi* :) még-is részefek vólnánk az ő bűnében, a' minthogy *in foro humano*, az emberek között elég példa vagyon arra, hogy ha nem űármaztak-is valakik valakitől, de ha Ez Amazoknak űövetségébéli fejek, 's őket *representalta*, Ennek tselekedetei tulajdonittatnak Amazoknak, akár jók, akár rosszak légyenek azok, mennyivel inkább az ISTEN, *absolutus Dominus*, a' ki fenkitől nem függ, ezt a' Törvényt az emberek között felállithatta, 's gyakorolhatta. Ez az *inputatio Immediata*. (2.) Származás által, a' mennyiben nem lehetett, hogy Adám olyanokat ne nemzjen, a' mitsodás maga vólt; mert a' mitsodás az Apa 's Anya, olyan a' Fia 's a' Leánya. Ézék. 16: 44. itt pedig az Apa meg-romlott természetű, azért maradéki-is, mert a' mi Testtől űületik, tsak test az. Ján. 3: 6. innen vagyon, hogy midön Adám Sethet nemzette, mondatik azt a' maga képére 's hasonlatosságára nemzettnek, 1Mó's 5: 3. (lásd 1Kór. 15: 48, 49.) holott az 1. űben az ISTEN képére mondatik Adám teremtetettnek lenni.

Igy már, az eredet űerint való bűn rész űerént az, a' melly tulajdonittatik, rész űerint a' mellyben fogantatunk és űülettetünk; de amaz, mintegy meg-elözi ezt, mert bűn-

bűnben, kivált lelkünkre nézve, nem fogantathatunk, ha e-
lébb nem tulajdonítottuk az Ádám büne, mert így te-
remteni a' Lelkeket eredeti igazság nélkül, és bűnben fo-
gantatott Testtel egyesíteni, *poena*, büntetés, mellyet ISTEN
nem tselekedhetnék, ha már bűnösöknek nem találná a'
Lelkeket; nem találná pedig, ha nem tulajdonítaná az
Ádám bűnét; minthogy pedig előre tulajdonítja, terem-
heti-is a' Lelkeket (*in poenam*;) büntetésül, nem ugyan
bűnnel, de eredeti igazság nélkül, 's *uniál*hatja azokat,
bűnös testekkel, hogy Ádám bűnös maradéki légyenek;
eléig-is ez 's nem kívántatik több, hogy a' fegény Lélek
belé merüljön, a' természeti vezettségbe, melly (NB.) eb-
ben áll, hogy természet szerint minden jóra alkalmatlanok,
minden gonofra ellenben hajlandók légyünk.

Még-is azt kérdi valaki: Hogy hogy lehet tulajdonké-
pen való bűnnek mondani az eredet szerint való bünt?
Hízem a' ma nem tilalmaztatik, 's ha tilalmaztatnék-is,
hijában, mert abban fogantatunk mindnyájan, 's arról nem
tehetünk? *Fel.* Tilalmaztatik akkor, mikor az ISTEN azt
parantsolja: *Legyetek fentek, mert én fent vagyok.* 1Mó's.
19: 2. mert ez a' természeti vezettség ellenkezik a' fent-
séggel. A' mi pedig azt nézi, hogy arról nem tehetünk,
onnan nem következik, hogy nem bűn; mert ha most
nem, tehetünk vala elébb az Ádámban, Ádámnak, (: 's né-
künk ö benne :) vala tehetsége arra, a' mit akar vala, de aka-
ratja nem vala arra, a' mit tehet vala, Augustinus szava-ként.

II. T U D O M A N Y.

A' Halál, akármellyik-is, de közlebb a' testi Halál, nem
a' természet *Sequelája*, Következése, hanem a' bűnnek 's oldja,
büntetése. Avagy: A' bűnért hal-meg az ember: ha pedig nem
vétkezett volna, meg nem volna. Igazsága a' Letzkében.

Az Apostol azt mondja: Uralkodott az Halál azok el-
len-is, kik nem vétkeztek ugyan az Ádám esetinek ha-

fonlatofsága űerint; de azzal fel-tézi, ha úgy nem, más-képen vétkeztek: oűtán örökké-való igazság ez: *A' bűnnek 'sólđja a' Halál.* Róm. 6: 23. az Apostol mondja: *Egy ember által jött-bé e' világra a' Bűn, 's a' Bűnért a' Halál.* Róm. 5: 12. az ISTEN mondotta ezt: *A' melly napon vétkezel meg-halű.* 1Mó's. 2: 17.

Igaz dolog ugyan, hogy az emberi Test természetivel nem ellenkezik az, hogy meg-haljon, 's porrá váljék, minthogy porból vétetett 1Mó's. 3: 19. de a' sem ellenkezik, hogy porrá ne váljék, hanem örökké éljen, ha ISTEN akarja, 's a' dolog úgy hozza; mert itt nem az a' kérdés, mi foly az emberi Test természetiből, hanem, mi *ex pacto Dei*, az ISTEN bölts rendelkezéséből, e' tudnillik hogy ha az ember igazságot tselekezik (:és így nem vétkezik:) éljen. *Gal. 3: 12.*

Oka pedig, hogy a' Bűnért hal-meg az ember. (1.) *az ISTENnek bünt büntető igazsága:* a' bűn olyan *malum.* Gonoű, hogy az épen ellenére vagyón az ISTEN űent és tökéletes Terméűetének, 's mintegy annak rontására tűeloz, 's az ISTEN bölts rendelkezését háborítja-meg; azért *justum*, méltó dolog, hogy a' ki ISTEN természeté 's rendelkezése el-rontására jár, a' maga romoljék-el, a' maga bűnének büntetését hordozván, el-romlik pedig a' Halál által.

(2.) *Az ISTENnek igaz-mondósága:* az ISTEN halállal fenyegette-meg az embert, ha vétkezik. 1Mó's. 2: 17. az ISTEN űavának nem lehet a' porba esni, bé-kell annak tellyesedni. 4Mó's. 23: 19. ű mondotta, *nem mivelné-é-meg? űólott, nem tellyesitené-é-bé?*

Oktató Haűon. Éűre vehetjük, 's űemlélhetjük ezek-ből az ISTEN űentségét, 's bűn büntető igazságát, melly űerint a' bünt büntetetlen nem hagyhatja: A' Kisdedeknek az az ű természeti vezetűségek, melly Ádámtól űarmazik reájok, ha bűn-is, de tsak nem olyan nagy *malitia* űben-

nek,

nek, mint mikor akarva, 's fántfándékkal vétkezik valaki, még-is meg-halnak érte, sőt uralkodik azért a' Halál rajtok, 's el-rontja, mert haragzik azért-is ISTEN, mint a' Fazakas, a' melly edényt nem fzeret, a' földhöz üti.

Intés. Kerüljük hát a' Bünt. Jér. 2: 19. *Ember! Vedd ékedben és lásd-meg, melly keserü legyen a' büin,* azt pedig éfzre vehetjük a' Halálból. Ha még a' velünk fületett Bünért-is (:mellyről nem tehetünk:) meg-halunk, mennyivel inkább azért, mellyet mi magunk tudva 's akarva tselekeziünk.

Irtózatos dolog az Halál mindenik. (1.) A' Lelki Halál az Isteni élettől fojtja-meg az embert, 's el-idegeniti ISTENT az embertől. *Ésa.* 59: 2. (2.) Az örök Halál vég-hetetlen jajban ejti az embert. (3.) A' testi Halál szép Teremtését rontja-el ISTENnek, 's ezt a' szép alkotványt (:még ha Sz. Léleknek Temploma-is:) porrá tézi, mellyet mind a' bün okoz. *Jak.* 1: 15. Kerüljük hát a' bünt 's annak még alkalmatoságait-is. Ide fahatjuk, a' mit Sz. Pál Apostol mond *Róm.* 13: 3. *Akarf-é nem félni a' Hatalmaságtól, tselekedjél jól.* 's a' t. Hatalmas a' Halál. *Ének.* 8: 6. mert uralkodik mindeneken, a' ki attól nem akar félni, tselekedjék jól.

Vigasztalás. És az ollyannak, el-merem mondani, nintsen-is a' Halál ártalmára, hanem inkább nyereségére. *Fil.* 1: 21. A' kikért a' KRISTUS a' Törvényt bé-töltötte *Róm.* 8: 3. azoknak el-vette a' bünnek erejét, 's ha el a' bünnek erejít, el a' Halálnak fulákját. *1Kór.* 15: 56. egy fóval, a' KRISTUS az ö Halálának általa el-rontotta azt, a' kinél az Halálnak birodalma vala, és meg-fahadította valakik az Haláltól való félelemnek miatta rabok valának. *Sid.* 3: 14, 15. és ha a' KRISTUS mi bennünk vagyon, a' Test ugyan meg-hal a' bünért, de a' Lélek élet az igazságért, és ha annak lelke lakik mi bennünk, a' ki a' KRISTUS

fel-támasztotta a' Halálból, meg-eleveníti a' mi halandó Testeinket-is az ő mi bennünk lakozó Sz. Lelke által. Róm. 8: 10, 11. és akkor fel-öltözvén e' rothadandó Test rothadatlanságban, ditsekedve fogjuk mondani: Hol vagyon Halál! a' te Diadalmad? Hol vagyon Koporsó a' Te fulánkod? El-nyelettetett a' diadalomig. Akkor örömmel fogjuk énekelni: Hálá légyen, hálá légyen az ISTENnek, ki adott minékünk tellyes diadalmat a' mi URunk JÉ'SUS KRIS'TUS által. 1Kór. 15: 54, 55, 57.

Alkalmaztatás e' Szomorú Alkalmatosságra.

Jóllehet a' KRISTUS a' Törvénynek erejét, a' bünt, el-törölte, a' Halál birodalmát el-rontotta, még-is úgy látjuk, 's tapasztaljuk, hogy ma-is néminémü-képen ugyan csak uralkodik a' Halál, a' mennyiben azt senki el-nem kerülheti; Uralkodik pedig azok ellen is, kik nem vétkeznek az Ádám esetinek hasonlatossága zerint; Uralkodik pedig nem csak Mó'sefig, hanem Ádámtól fogva más Ádámokig-is, mint ezt az előttünk fekvő Néhai Méltóságos N. Szalontai Idösb THOLDI ÁDÁM Ur példája bizonyítja.

Ádám (:az az ékes Föld:) vólt ez a' Néhai Mélt. Ur, mind Nevére nézve, mind a' valóságra nézve; mert Földből vétettetett, 's ismét földé vált, Ádám maradéka vólt, még-is bizonyos tekintetre nézve nem vétkezett az Ádám esetinek Hasonlatossága zerint. Látók fellyebb, hogy a' kik nem vétkeztek az Ádám Esetinek hasonlatossága zerint; vóltak a' tsets-zopó Kis Gyermekek, kik nem fok okoskodással, elme hányással tudva 's Éántzándékkal vétkeztek, hanem tudatlanságból, a' meg-veftegettetett vértől el-ragadtatva. Illyenek az igaz Izraéliták, kikben álnokság nintsen. Ján. 1: 48. értelemmel öregek, álnoksággal Gyermekek, 1Kór. 14: 20. A' Sz. Dávid azt énekli 'Sólt. 131, 1, 2. Az én Fívem nem fuvalkodik-fel, sem az én Femeim nem emelkedtek-fel, nem jártam nagy és felettem való

tsudálatos dolgokban, hanem olyan voltam mint a' tsetstől el válaftatott gyermek, hasonló volt az én lelkem én ben-nem a' téjtől el-éakaftatott Gyermekhez.

Bizony e' mi Adámunk-is, Néhai Nagy-Szalontai Mélt. Idösb THOLDI ÁDÁM Ur ilyen vala, nem fuvalkodott ennek fíve-fel, nem léledzett nagy dolgokban, hanem fé-lid, alázatos, mint a' téjtől el-válaftatott Gyermek, ár-tatlan és igaz Izraelita, kiben álnokság nem vala. Nem mondom ugyan, hogy tellyeséggel nem vétkezett az Á-dám Esetinek hasonlatossága férent; de azt el merem mon-dani; hogy annyira nem mint fokak. Kit tsalt e' meg? Kin tett erőszakot? Kin üzött bozút? Kivel vezekedett? Még-is noha ilyen ártatlan, félid, tsendes, 's mint Gyer-mek az Ádám Esetinek hasonlatossága férint nem igen vétkezett volt-is ez a' mi Adámunk, ugyan tsak uralko-dék a' Halál ö rajta, meg-gyözetteték attól, minekutánna hozzás fen-járó erőtelenkedései után mint egy 54. éftend-ös-korában Lelkét Teremtőjének tsendefen meg-adván, foházkodásai között a' halálban tsak el-aluvék, e' folyó 1751. éftendőben, Sz. Mihály Havának 9-dik Napjára vir-radolag.

Illyen ISTEN-félő, jámbor Férjedtől, 30 éftendök 's egy Hónap alatt Eleted' Kedves Párjától válál-meg az Uralkodó Halál által, Mélt. GRÓF SZEKI TELEKI KRISTI-NA AZÉny! Istenfélő Uri Özvegy! De vígaftalhatod magadat.

1. Mert, a' mit az ISTEN kevés Házafoknak enged, feles, az az: 30 Éftendöknél több időt engedett a' Te jó ISTENed e' Kedves Férjeddal el-töltened bé-kefében, minden felettébb való nagy Változás nélkül.
2. Mert töle rész férent ember-korra jutott, 's rész fé-rent fépen nevelkedő Uri Magzatokkal (:kik minden-napi Gyönyörüségid 's bánatidban enyhüléfid:) meg-áldott az UR ISTEN.

3. Sőt nevezetes vizsgálásodra való ez, mellyet méltó Éivedre vened, hogy midőn egy felől a' Szabados UR ISTEN szomorúsággal illetett, Kedves Férjednek Szemed elöl való el-vétettetésében; akkor más felől hasonló tetemes áldással vizágtal 's ujit-meg ő Fel-sége, gyümölcsoztetvén Kedves Leányodat, Méltóságos THOLDI BORBÁRA Azzonyt, Méltóságos GRÓF BETHLENI BETHLEN JÁNOS Uri Párjától, egy régen óhajtott 's kellemetes órában érkezett Fiú Magzattal, Kedves Unokáddal. Melly új áldását ISTENnek annyival-is méltóbb meg-jegyzened; mert ez az Isteni áldás már másodszor történik Méltóságos Uri Házadban: Ugyan-is, mikor 1737. eztendőben temetnök ugyan itt Bolyában Néhai Méltóságos RHEDEI MÁRIA KUN ISTVANNé Ur Azzony Nagy Anyádat, színtén akkor ilyen formán örvendeztete-meg a' jó ISTEN magadat, most-is élő, 's Szemed gyönyörüségére Szépen nevedő Kedves Fijaddal, THOLDI 'SIGMOND Urfival.

4. Nem kicsiny enyhülésedre Szolgál az-is, ha meg-gondolod, hogy már régen hozzá Szoktál a' Ház terhének hordozásához, 's nem ujság leSz Árva állapotodban ezt az Igát hordoznod.

Tsak a' Kegyelmes ISTEN (: mellyet Néhai Méltóságos Uri Férjednek képében mondok:) életednek kedvezzen, jobb erővel egésséggel Szerefsen, mindennapi Terheidnek 's Keresztidnek el-hordozásokra erőt 's Kegyelmet adjon, több szomorú változásoktól kegyelmesen óltalmazzon, 's Kedves Uri Gyermekeidben meg ne szomoriton, hanem inkább meg-vizágtaljon, el-végre pedig, minekutánna ez életnek napjaival meg-elégit, boldog ki-múlással 's örök étellel meg-boldogiton.

Ezt kívánja Néktek-is Kedves Uri Gyermekei! Méltóságos Ifjú THOLDI ÁDÁM Uram! Méltóságos THOLDI 'SIGMOND Urfi! Méltóságos Gróf AÉZony, THOLDI BORBÁRA AÉZonyom! Méltóságos Gróf Bethleni BETHLEN JÁNOS Ur ö Nagyságának mostan gyümölcsozott élete Kedves Párja! az ISTEN titeket ez életben tégyen nyomosokká, a' Hitben 's Isteni félelemben állhatatosokká, az Atyafiúi fzeretben, 's minden Kereftyéni *Virtusok*ban tökéletesekké. Virágoztassa ISTEN Uri Házatokát, 's romlástól óltalmazza. Tégedet nevezetesen, nagy reménség alatt nevedő Urfi! kézitsen ISTEN maga Háza, 's Házad Éolgalatjára, Méltóságos Uri Familiádnak dízére, 's ne engedje hogy soha pokol útra indulj. Méltóságos Gróf Bethleni BETHLEN JÁNOS Ur, Kedves Vö! kedvelje ISTEN a' Te életedet, kedves Uri Párodéval egyben, és azt terjezse hozzú és bóldog napokra; Kebeletekbe le-tett fzeretetének Zalogait, a' Ti Uri Kedves Gyermekeiteket tégye állandó Kintsé a' Ti Házatokban fízvetek gyönyörüségére.

Ezt tselekedje ISTEN veled-is Mélt. Tantsi FÖLDVÁRI SÁRA AÉZony, Kedves Meny, és a' Méltóságos Ifjú THOLDI ÁDÁM Urnak élete hív Párja! építse-fel ISTEN általad Méltóságos Uri Férjednek Házát, Méltóságos Familiáját.

Minden Méltóságos Uri Atyafiak; kivált Méltóságos *Confiliarius* Liber Baro Losontzi BÁNFFI 'SIGMOND Ur! ki az igaz Atyafiságnak kettős kötelével-is e' gyázos Méltóságos Uri Házhoz, a' mint köttettél, úgy azt eléggé-is meg-bizonyító, midön nem tsak Uri Személyeddel, hanem majd minden Uri Kedves Gyermekeiddel e' fomorú Uri Temetésnek nem tsak meg-dízfésítésére, hanem jobb okkal móddal végben vitelére meg-jelentél, potolja vízfza ISTEN néked 's a' Te Kedvesidnek e' nagy Atyafi fzeretet, 's fűkséges minden áldásival töltön-bé.

Mélt-

Méltóságos THOLDI LÁSZLO Ur! Kedves hív Atyá-
fi! Tekintsen kegyelmes Émekkel ISTEN reád, 's Uri
Házadra, 's felejtse-el veled a' kedvetleneket örvendete-
sebbeknek kostoltatásával: építse-fel ISTEN a' romlásból
Uri Házadat.

Körül lakó Fő-Rendek, Nemesek! Szomzédok! áld-
jon-meg az ISTEN titeket mind életében, 's mind most
halálában e' Néhai Méltóságos Urral tselekedett fzerete-
tekért, Hűségtekért.

Hív szolgák! Jobbágyok! a' Ti Hűségtekért áldjon-
meg ISTEN titeket, tovább-is engedelmesek 's hívek lé-
gyetek Azzonyotokhoz, 's Uraitokhoz.

Nyúgodjál már áldott Lélek! te-is Uradnak örömében.
Nyúgodjék a' te Tested-is a' földben a' bődög fel-támadáig.

Á M E N.

HALOTTI EKLÉSZIAI SZENT
B E S Z É L G E T É S,

Mellyet Szent LUKÁTS Evangyéliomának
III-dik Részéből, a' 38-dik versből,
ÁDÁMRÓL, AZ ISTEN FIÁRÓL

El-mondott, és

NÉHAI MÉLTOSÁGOS

Nagy-Szalontai

THÓLDI ADÁM

U R R A

alkalmaztatott a' Temetéskor MDCCLI.

Novembernek 14. Napján.

Mostan pedig

M. GRÓF TELEKI KRISTINA Ászszony-

nak továbbra lehető vígasztalására ki-adott

Egy az ÉVANGYELIOMNAK SZOLGÁI közzül,

HERMANYI DIENES JOSEF.

1Kór. XV. 45.

Ugy iratott-meg: Teremtetett az első Ember ÁDÁM elő állatá; az utolsó ÁDÁM pedig elevenítő lélekké.

ψ 48. A' minémü ama' Földi, olyanok a' kik földiek-is.

ψ 49. Miképen hordoztuk a' Földinek ábrázatját, a' Mennyeinek-is hordozzuk ábrázatját.

Hós. VI. 7.

Ök, mint ÁDÁM, által-bágták a' Szövetséget.

Persák vélekedése :

Eblis (: az ördög.) a' Pávával fövetkezett, vélek az által be-féllett, 's ejtette-meg Évát és ÁDÁMOT.

Jós. XIV. 15. a' Vulgata Szerint:

ÁDÁM az Enakimok között a' leg-nagyobbik, ott fekszik t. i. Hebromban.

Z O Testamentomi Szent Írásokban

fok Genealogiák vagy Nemzetségi Listák vagynak; az Új Testamentomban pedig csak kettő vagyon, 's az-is csak azon egy Szmélynek Genealogiája; el-annyira; hogy Sz. Pál nagyon inti a' Tanítókat, hogy ne-is légyenek foglalatosok a' végtelen Genealogiákban. *1Tim. I. 4.* melly mit tégyen, másforra való.

A' mi illeti az O Testamentomi Bibliában lévő fok Genealogiákat: Nem úgy kell azokról ítélni, mintha azok ma hazontalanok volnának; mint itélt azokról nem régen egy Sz. Írást olvasó külső Ember, kinek Papja e' dologban titkon engemet meg-keresett, 's meg-kérdett vala, hogy elméjéről e' nehézséget el-fordíthatná. Nem terjeszhetem-ki bezedemet e' lép dologra; de azt el-mondom, hogy azok az Ekklesiái Politiai, és 'Sidókra néző Genealogiák, rész érint annak tükörei, hol volt az Ekklesia eleitől fogva; annak bizonyosági mint töltenek-bé a' régi igéreték: kultsai fok Sz. Írásbéli helyeknek, sőt fundamentomai-is hitünknek 's idvességünknek. De erre egész Prédikátzio kívántatnék.

A' mi nézi az Új Testamentomi két Genealogiákat: Egyik a' Sz. Jó'sefé, *Mát. I.* a' másik a' Szüz Máriáé, *Luk. III.* mindenik pedig a' Názáreti JÉ'SUSÉ. A' Sz. Máténál lévő az Atyai ágon hozatik-le Ábrahámtól fogva Sz. Jó'sefig; mert ha éintén Jó'seftől nem éármazott-is test érint az UR JÉ'SUS inkább, mint ma a' kis-gyermekeknek Lelkek, mellyet ISTEN *immediate* teremtett; mindazonáltal JÉ'SUSnak Jó'sef Atyja volt; mert nem hazudott a' Szüz Mária így éólván Sz. Fiának: *Én és a' Te Atyád keres-*

kereftünk Tegeted. *Luk. II. 48.* Sem az Angyal nem hazuda mikor Jó'sefet Dávid Fiának mondotta. *Mát. I. 20.* Jó'sef még inkább-is Szerette JÉ'SUS-t, mint azok, a' kik az ő Fiaikat nemzik: ha mi öröksége volt volna Jó'sefnek, az is *optimo jure* JE'SUS-ra állott volna: És ha az-is a' meghóltak örökös Fia volt, a' melly magot a' Goél Atyafiú támasztott néki, JÉ'SUS-is Jó'sef Fia volt, ha Éintén e' Sz. Magot a' Sz. Lélek támasztotta-is néki. Azért a' Sz. Jó'sef Genealogiája a' JÉ'SUS Genealogiája, ha patvarkodnak-is a' 'Sidók.

De minthogy tökéletes igaz az, hogy Szüztől Éülett az UR JÉ'SUS, és az egy fogontatásra nézve, Jó'sef csak *Putatitius* Attya volt JÉ'SUS-nak. *Luk. III. 23.* hogy senki ne panaszkodhatnék, im az Anyai ágon-is felvitetik az ő Genealogiája, mint az egész emberi Nemzet Szabadítójának, épen az első *emberig*. Sőt az *Istenig*-is, minthogy e' Szabadítónak még emberi természetire nézve-is ISTEN Fiának kellett lenni, 's e' két Éent *Truncus Arboris Genealogicae Jesu* foglaltatik-bé a' É. Letzkében, mellyről ítéltém hogy idvességes házonnal tanithatok ez Halotti Gyülekezetben; és nem alkalmatlanúl vehetek alkalmatosságot arra, hogy a' Néhai Mélt. Nagy-Szalontai THOLDI ÁDAM Urról-is így Éölhassak, Keservefseinek vigasztalásokra: *E' mi Ádámunk-is Istené!* Mig azért ezen igéket magyarázom 's alkalmaztatom, figyelmezzetek azzal a' reverentiával, mellyel az ISTEN igéjéhez tartoztok!

Summa Szerint, nem csak Ádámig, hanem az Istenig vízi-fel az Évangyélista, az UR JÉ'SUS Genealogiáját, annak bizonyosságára, hogy ez a' JÉ'SUS nem csak igaz Messiás, hanem az emberi Nemzetnek Szabadítója.

Két réfekre okol pedig e' két Éóból álló Sz. Letzke. (1.) Az *Elsőben* úgy emlittetik Ádám mint földi törökje a' JÉ'SUS Genealogiájának. (2.) A' *másodikban*: ez az ember

Iste-

Isténének mondatik, 's azzal a' JÉ'SUS Genealogiája a' Menyei *Truncusig* fel-vitetik. Ezeket illelsük.

I. RÉSZ.

A' Nazáreti JÉ'SUS Nemzetségének földi Fő *Truncus*-sáról az Ádámról itt öt dolgokat *Éükséges* meg-visgálnunk a' világoftásra.

I. K. Mit tézen ennek az Embernek ÁDÁM neve a' mi nyelvünkön, minthogy a' Szent Írásbéli nevek egy-ről-egyik mind jelentősek?

F. Sokáig mind úgy itéltek a' Sz. Írást tudók, hogy valamint a' Deák nyelven *Homo ab humo*, a' Földről neveztetnék az első Ember Ádámnak, 's tsak annyit tenne ez a' név mint FÖLDI, vagy Földből való, mert 'Sidóul *Adama* Földet tézen, 's Adama Városa *Föld-várat* tenne. 1 Mós. xiv. De az hihetetlen, hogy az ISTEN tsupán tsak *Földnek*, vagy *Földinek* nevezze azt az Embert, a' kit a' maga ké-pére teremtett, 's maga lehellett belé Lelket 's maga Ké-pére tette. Annakokáért a' 'Sidó, Arabiai, és Szeretsen nyelveknek segítségék által meg-bizonyofodott az, hogy a' 'Sidó ige *אֲדָמָה* annyit tézen, mint *fépnek*, 's *formásnak* lenni: a' hol a' Szépség a' tündöklő Fejérségben áll, annyit is tézen mint Fejérral tündökölni, 's a' hol pedig a' Szép-ség a' pirosfágban áll, *pirosfállani*. Tehát az ÁDÁM név annyit tézen, és olyan Embert jelent a' ki *Ékes* és *Formás* és *Szép* volt. Volt a' Római Püspökök között *Formofus* nevü; és a' Frantzia Királyok között *Pulcher* nevü; melly neveket bé-foglalja az ÁDÁM név. Söt a' Föld-is Adámának a' Szépségről mondatik; és még meg nem *Építette* ISTEN, addig Adámának nem-is neveztetett. De azzal hogy az Adám nevé-t így magyarázom, nem vagyok én ama' nagy elméjü, de Fanaticá Szüz Leánynak az Antónia Bourigonnak vélekedésében, a' ki azt állatta, hogy az ép

nak teste, olyan tiszta által-látzó volt mint a' Kristály. De e' kitsiny dolgon nem múlatozok tovább.

2. K. Ennek az UR JÉ'SUS első Nagy-Attyának, épen ez az Ádám név volt-é a' neve; vagy akkor más nyelv volt, mellynek ma sem híre, sem hamva; hanem Mó'ses mint 'Sidó, ennek az első Embernek régi, és már el-nyomúlt nevét 'Sidó nyelvre fordította 's ÁDÁMnak írta? *Fel.* Attól tartok, hogy fokban mostan azt gondolják én rólam, hogy én igen nyughatatlanul piézkalódom ebben a' dologban, de nem én kezdettem. Ez 48-dik Ektendeje, hogy CLERICUS JANOS nagy tudományú ember Belgiumban ezt kezdette felegetni; sőt nyilván állatni, hogy az első Embernek neve nem ÁDÁM lett volna a' Paraditsomban, hanem Mó'ses azt a' régi nevet 'Sidó ígére fordította volna, és a' 'Sidó nyelv nem-is volna olly régi, 's leg-első szent nyelv a' mint állítják. Alig hinné az Ember mitsoda vezedelmes méreg fekszik ez alatt az elme futtatás alatt: mert ez-is arra néz, hogy a' 'Sidó szent nyelven kiadatott O Testamentomi Bibliának betsülete alább alább fáljon. De hogy e' dolgot itt meg-disputáljuk, itt helye nintsen, sem az idő nem engedi: Azért csak mondjuk-ki a' mi értelmünket, hogy az Ádám név nem fordítás, hanem ezen formán 's ezen betűkkel volt neve az első Embernek a' Paraditsomban, 's valami az oka, de a' tellyes Sz. Írásban-is több Ádám nevű Ember nem taláztatik fohol-is, annyi fok nevek között-is, valami lehet az oka.

3. K. Ki volt 's mitsoda rendbéli Ember volt ez az Ádám? *Fel.* Szégyen volna az, az Emberi Nemzetségnek, ha ezt az Embert nem esmérné, 's bizony vagynak olly Pogányok, a' kik ezt nem esméri. (N.) Leg jobban esméri a' *Kereftyének* a' Sz. Írásból, 1Mó's. I. 11. 111-v. *Préd.* VII. 29. *Hós.* VI. 4. 1Tim. II. 13, 14. *Róm.* V. 1Kór. XV. 45. 49. Melly Sz. Írásbéli helyekben úgy le iratik ez az Ember,

ber, hogy semmi el nem marad a' mi fűkséges ennek az Embernek esmérésére: és ezek mind bizonyos dolgok: mellyeket ti-is tudtok. (2.) Esméretes ez az Ember a' 'Sidók előtt-is; mert nálók vagyon az O Testamentomi Biblia, de abból még-is annyira nem mehetnek mint a' Kereftyének; sőt a' Sz. Írásbéli igaz Historiát fok Fabulakkal töldják, p. o. hogy Éva előtt Lilits nevű akaratos felesége lett volna: hogy mint Nagy Szőlös gazda, a' Messiás számára, borral tellyes pintzékert töltött volna: hogy *xcii-dik* 'Sóltárt ő írta volna: hogy az ő esete után 100. Éktendeig Évával nem egyesült volna, 's több e' féle unalmas költemények, mellyekkel órákot tölthetnének-el, mind addig míg azt-is oda tennök, hogy végre Testamentomot tett, 's annak meg-petsérlésére a' Gábiel Angyal jött-le az Égből hét ezeređ magával; majd ehez való némelly Kereftyéneknek elmés fámvetések, kik azt állatják, hogy Ádám az ő halála előtt látta az ő 425 616 Unokáit, És hogy az ő Lelke ment elsöben Dávidban, 's ez után kell menni a' Messiásba, 's az ADÁM névben lévő három 'Sidó betük arra mutatnának. (3.) Esméretes ez az Ember a' Török vallásuak közt-is, de ezek-is ide fok fabulát töldottak. (4.) Esméretes a' Tzeylonbéli Indusok között-is, és azok *Processiot* járnak az Ádám hegyére. Hogy a' Tzábiús nevezetű Pogányokról semmit ne főljak, kik az Ádámról álmélkodásra méltó dolgot beféllenek. De én azokat tsak azért említem, melly nagy hirű, 's emlekezetű Ember ez a' JÉ'SUS Nemzetségeinek *genealogialis Truncusfa* az Ádám.

4. K. Az Éva-is Ádámnak mondatik *1Mó's. 1. 27. Teremté ISTEN az Ádámot az ő képére, férjfiúvá és a'fzonya teremté őket,* 's még-is tsak a' férjfit értjük-é itten az Ádámot a' Messiás Genealogiájában, a' Ki a'fzonyi-állat, 's nem Férjfi Magvának mondatik az első ígértben. Talám inkább itt-is az Ádámot értjük az első a'fzonyi Ádámot?

mot? *Fel.* Tsúfos a' 'Sidók feleleti arra, hogy mind a' Férjfi, mind az ÁÉZony Ádámnak mondatik, a' meg-nevezett helyen, t. i. mintha Ádám és Éva egy elsőben hát-tal egyben ragadt tsuda, *monstrum* lettek volna. Nintsen-is több hely, a' hol az AÉZonyi-állat Ádámnak neveztet-nék, 's ott-is a' férjével együtt a' kinek testéből való test vala. De ha neveztetnék-is itt az Ádám név, a' férjfiat jelentené, mert a' Genealogiák az AÉZonyokon nem hozatnak-le, mint ez a' Genealogia, mellyből én most prédikállok a' Szűz Máriájé, de még-is e' fent Szűz Anya egy ígével sem neveztetik benne, hanem Jó'sef ö helyette.

5. K. Hátra vagyon még a' leg-nemesebb és idvességesebb Kérdés: Mi az oka, hogy Sz. Lukáts ezt a' JÉ'SUS Genealogiáját épen eddig a' *Truncus*ig az Ádámig vitte; holott Sz. Máté meg-elégedett Ábrahámig vinni, 's felyebb nem ment benne? *Fel.* 1. Ha Sz. Máté azért vitte Ábrahámig, Ábrahám mellé tévén Dávidot-is, hogy meg-mutatná, hogy az Ábrahámnak 's Dávidnak tött ígéreték e' JÉ'SUSban bé-telleyesedtenek; tehát Sz. Lukáts azért ment-fel Ádámig, hogy Ádámnak 's Évának ígértetett előzőr a' Messiás, 1Mó's. III. 15. 2. Ha Sz. Máté a' 'Sidók kedvéért írta az Évangyéliomot (: a' mint az igaz, söt fokban mon-dották régen, hogy e' végre 'Sidó nyelven-is írta egy el-sőben:) azért elégnek tartotta a' 'Sidók Nagy-Attyájig Ábrahámig vinni a' Genealogiát: Sz. Lukáts tartozott az Em-beri Nemzetségnek *Truncus*áig fel-menni, 's Adámig vinni a' Genealogiát, mert ö a' Pogányokért írta az Évangyé-liomot, a' Pogányok Apostola mellett a' Sz. Pál mellett; ezzel-is jelentvén hogy nem tsak 'Sidóké, hanem a' Gö-rögöké-is ez a' KRISTUS Szabadító. 3 Ezzel fépen je-lentette azt-is, hogy ama' régi Sz. Genealogiáknak meg-tartásának nagy oka az el-jövendő Messiás volt; hogy ki-ki lássa, hogy nem a' Kain, Ésaú, vagy más linéáján jött-

jött-le, hanem ama' Sz. Linéán. 's a' t. De elég ez ed-
dig a' Letzkének 1. Rézéről.

II. RÉSZ.

Már erről az Ádámról a' vagyon Sz. Letzkénkben,
hogy ISTENÉ; mellyel az UR JÉ'SUS Genealogiája épen
az Istenig vitetik-fel: és így annak Nemzetsége, Ki azt
mondja, hogy Ő örök időknek előtte Éületett, *Péld. viii.*
az örökké valóra ama' régi idejüre vitetik; itt-is Éükséges
meg-fejtenünk, két vagy három kérdéseket, 's ha többet-is.

1. K. Mikor Ádám ISTENÉnek mondatik, mit tézen
az; azt tézi é, hogy ISTEN teremtése volt? vagy Fia?
Fel. Látván némelly Sz. Irást tudók, hogy e' Genealogiá-
ban a' több Éemények azért mondatnak az ő Atyokéinak,
hogy nemzették azokat, az ISTEN pedig nem nemzette,
sem Éülte, hanem teremtette Földből az Adámot, ezt a'
tzi kelyt így magyarázták: *Adám Istené*, az az ISTEN te-
remtett-állatja, minthogy az ISTEN ötet másutt-is Fia-
nak nem mondotta, hanem az Ádám névről nevezte egy-
Ézer vagy kétÉzer. *1 Mó's. iii. 22.* De valamint ez egész Ge-
nealogiának minden *gradus*saiban a' Fiú nevezet oda érte-
tik, a' mint az elől egyÉzer fel-is vétetik, itt-is így értjük:
ADÁM ISTEN Fia: Nintsen-is okunk reája, hogy ide ne
értsük; mert ha az Angyalok már ekkor *ISTEN Fiai* vól-
tak. *Jób. xxxviii. 4.* reá illett az Ádámra-is. De erről majd
többet láfsunk.

2. K. Ha pedig kérde; Miért nem tette ide azt a'
Éót Sz. Lukáts, hogy e' kis tzi kelyt így esett volna: *Adá-
mé Ki ISTEN Fia*. *Fel.* 1. Rövidségért hagyatott-el, mint
alább-is a' több izekben. 2. Mert ez a' Sz. Genealogia
ilyen summáson, sőt még summáfabban kezdődik *1 Krón. i.*
vagy 3. így vólt a' Jérusálemi Káptalanban-is, a' hol tar-
tatnak vala minden Genealogiái a' 'Sidóknak. Mert hogy
subtilisebb okait keressük a' Fiú nevezet el-hagyásának,

bizony nem zükséges; noha lehetne így elmélni, (1.) hogy talám az ő eferéért hagyta-el Sz. Lukáts e' szép nevezetet; vagy (2.) hogy igen nagynak tartotta fel-adni azt a' nevet.

3. K. Szükségebb azt vi'sgálnunk. Mi okon mondatik Ádám ISTEN Fíának. *Fel.* Vigyázatlanúl mondanád ha azt mondanád: A' Teremtés nagy jufára 's gondvifelésére nézve. Nem tanúltam én ezt a' Sz. Írásból, hogy valaki azért mondatnék ISTEN Fíának, hogy ISTENTől teremtetett, 's hogy az ISTEN a' teremtésről mondatnék Atyának: Noha látom hogy némellyeknek ott jár az elméjek, ott járt régen ama' nevezetes szerzetesnek Assifí Ferentznek, ki a' Kutyát, a' Bárányt, az Oroflánt, sőt a' holt énet-is alázatofságból atyjafainak nevezi, mivel azokat-is mint ötet a' Mennyei Atya teremtette, de némek ezek nem Atyámfiai, 's az ördög fem; sőt régen-is mások valának az ISTEN Fiai, 's mások az Emberek Fiai. 1Mó's. vi. 2. Tehát az Ádám más egy okon mondatik ISTEN Fíának t. i. hogy annak az Atyának képerre teremtett, mint Ádám az ő Fíát nemzé az ő képerre 1Mó's. v. és hogy az ISTEN a' magáén örökösé tette, ma-is az Istenéi ezen Fiak, mi pedig ez az ISTEN képe? a' mászorra való dolog, nagy dolog!

4. K. Miért vitte épen az *Istenig* Sz. Lukáts ezt a' JÉ'SUS Genealogiáját, mellynél feljebb nem vihette! *Fel.* A' minket sok szép dolgokra tanít, p. o. Érteti mi velünk (a) hogy JÉ'SUS nem tsak Isteni természetire 's zemélyyére, hanem igaz emberi természetire nézve-is ISTEN Fia, 's arra nézve-is nem *adoptitius* vagy fogadott Fia ISTENnek, mint régen az *Adoptianusok* vélekedtek, mert más jufson a' Fiú a' ki az ISTENre viheti az ő Genealogiáját, mellyhez járultak azok az okok-is, hogy Sz. Lélektől fogantatott 's ISTENI tsúdával *zületett* Luk. I. 35. (b) Ez arra mutat

mútat, hogy az emberi nemzetnek eredetét Ádámnál 's az ő Teremtő Attyánál feljebb nem kell keresni. És a' Görögöknek ama' fok *Theogoniájok*, mint Éärmazott egyik ISTEN a' mástól, mind hijában valóság. (c) Arra mutat ez, hogy a' Teremtésnek-is, mellyben az ISTEN az Embert a' maga képére formálta, a' váltságának-is mellyben az Ember az halhatatlan ISTENnek ábrázatjára, meg-újztatik a' KRISTUSban, ISTEN a' fő oka.

5. K. Ha a' kérdéseket kívánnók Éaporítani, azt-is feltehetném itten, minthogy ez a' KRISTUS Sz. Genealogiája az O Testamentomban kétfézer iratik-le, úgymint 1Mó's. v. és 1Kón.1. Mi dolog hogy az Istenig fohul fel nem vitetik, hanem csak Ádám tétetik első *Truncusnak*, 's mégis Sz. Lukás az Istenig fel-vízi? De e'kérdést talám megfejtethni a' 4-dik Kérdésre tört Feleletből. Én azonban ebbe hagyom a' Magyarázatot.

ALKALMAZTATÁS A' HIT' ERŐSÍTÉSÉRE. A' Sz. Lélek tzéljára.

Innen már mind világos, mind bizonyos ez az Evangélium tzélja fzerint való Fő IGAZSÁG: A' Názáreti JÉ'SUS Nemzetségének Ádámg, sőt Istenig való fel-vitele, nagy bizonyossága annak, hogy ő az igaz Messiás, igaz Ember és ISTEN Fia, 's Világ Szabadítója. Ha semmi Demonstratiót nem tennék-is, nyugott Éivel lehetnék felöle, hogy ezt a' nagy igazságot (:mellynél nagyobb az Évangéliumban nintsen-is:) világoson által-látták az én Hallgatóim a' Sz. Letzkéből, mindazonáltal kívánom, hogy a' gyengébb értelműek vegyék jól újjonnan elméjekre e' következő dolgokat:

8. Amaz O Testamentomi Sz. Genealogiákból hozatott-le ez a' JE'SUS Sz. Genealogiája épen a' Dávid Fiáig Náthánig, ψ. 31. a' ki-is Salamonnal egy testvér volt Attyával: A' következő része pedig Szüz Máriáig iratott-ki, a' még akkor fen-álló Jéru'sálemi Káptalanból, mellyben

ben a' 'Sidók Genealogiái tartatnak-va. Tehát a' rendes, és Sz. Lineán fázmozott ez a' Názáreti JE'SUS. Es noha ez az Evangyéliom *stante Hierosolymá* iratott; de soha e' JE'SUS Genealogiája ellen egyet sem mottzantanak a' 'Sidók.

2. Bizonyos a' 'Sidók előtt, hogy a' Messiás meg-igértetett változhatatlan ígérettel; és annak kell lenni az Evának ígértetett Magnak, Ábrahám Magvának, Dávid Fiának, de a' 'Sidóknak minden Genealogiáik úgy el-égtének, 's hamnuvá lettenek Jéru'sálem égéfekor, hogy az Eg alatt csak egy 'Sidó-is bizonyoson nem tudja hogy ő mellyik nemzetségből való; annál inkább olyan Genealogiát nem ád elő, minémü ez a' JE'SUSÉ: Vólt eddig nékiek xviii. Hamis Messiások, a' kikben meg-tsalatkoztak; de egy sem vitte a' Genealogiát *continuá serie* Ádámig és Istenig; söt erről még nem-is gondolkozott egy is, hogy Messiás tzi-mere vólna, a' Genealogiát a' Sz. Lineán épen Ádámig és Istenig vinni. Támadjon ma a' 'Sidóknak egy Hamis Messiások Barchozab, Sabbathai, Sévi vagy hasonló; bizony soha ilyen Genealogiát nem ád elő, mint a' Názáreti JE'SUS; és így az ígéretek benne bé-nem tellyesedhetnek.

3. De *barmadkor*, ha ama' Sz. Lineának melly Ádámig fel-vitetik az O Testamentomban mitsoda idvességes házna lézen, hanem ha a' JE'SUS KRISTUSÉrt való lézen? Az O Testamentomi Irás a' Messiásról vagyon *'Sólt. xl. 8.* de ha a' Törvény Könyvnek több Genealogiái mind félben vagynak a' Jé'susén kívül, vagy öt' kell hinnünk igaz Messiásnak 's ISTEN Fiának, vagy azt kell mondanunk, hogy a' Sz. Lineának Genealogiája nem nézett a' Messiasra.

4. Adámnak 's Evának ígértetett elsőben a' Szüz Afzónyi-állatnak Magva; még pedig olly Mag, a' ki azt vinné véghez a' Sátánon hogy meg-rontatnék *1Mó's. iii. 15. Róm. xii. 20.* Mint egyez pedig ez a' régi prófétzia azzal, hogy a' Jé'sus Genealogiája Ádámig, Istenig vitetik-fel: *Ádámig,*

mert

mert igaz Ember 's az Ádám Fiaiért ígértetett Szabadító.
Istenig: mert ISTEN Fia, hogy a' Sátánnal birhatna. És ezek Érint meg-áll a' fel-tött FŐ IGAZSÁG, 's nem Éük-séges hogy tovább való *Demonstratio*val fáraffam magamat: A' 'Sidó hihetetlenség ellen-is elég ez; annál inkább a' mi Hitünk erősítésére.

A' mái 'Sidók a' melly káromkodó hazugságokkal (: a' Tholedottdefu nevü átkozott Könyvben:) és elmés ki-fogásokkal a' Chizzuk Emuna nevü Könyvben igyekezik erő-teleníteni a' fel-tött IGAZSÁGOT, nem ólly nehezek, hogy csak ezzel az egy Felelettel-is meg ne felelhethénk azokra: *El-kéştetek azokkal jó 'Sidók, a' JÉ'SUS és Aposto-
 lok idejében kell vala bántorgatnotok a' félüket; de akkor mot-
 zanni sem mertek a' ti Eleitek.* Amaz Anglus Voolstonnál hatalmasabban talám senki nem fogta e' dologban 's a' töb-biben-is a' 'Sidók pártját, 's ő azt mondja, hogy irták vólt az Evangyélisák idejében a' 'Sidók a' mi Evangyeliomunk ellen, 's búsul hogy el-veétek azok az irások. De honnan tudja ő azt? Lám nem veétt-el a' JÉ'SUS Genealogiája 's Evangyélioma! mert *Verbum Domini manet in aeternum.* 'Sólt cxix. De itt olly mezőre kaptunk-ki, hogy vége hozzéa a' dolognak alig lenne; azért ezt hagyván.

USUS DOC. Végyünk inkább a' Sz. Letzkéből illyen *Tanuságokat.*

I. Nem hogy háfontalan vólna ma-is az O Testamen-tomban a' Sz. Lineának Genealogiája, sőt abban-is az igaz KRISTUS-t, *in suis Progenitoribus* lehet Éemlélni; és azok a' *Matrixai, Origináljai* a' mi Édes JÉ'SUSunk Genealogiájá-nak. De a' Sz. Írásbéli Genealogiáknak háznairól hozzás *tractát* itt nem indíthatni.

II. Senkinek nintsen oka arra, hogy JÉ'SUS-t a' Ée-gény 's alaton Éármazásért meg-vefse; mert Ádámig, sőt ISTENig mégyen-fel az ő Genealogiája. A' bizonyos hogy

a' 'Sidók leg-előzőr-is botránkoztanak-meg JÉ'SUSban *ob humilem Ejus ortum*; mellynek el-háritására az Atyai Lineán az ő Genealogiáját le-hozza Sz Máté épen Ábrahám-tól. De azon dolognak el-háritására sokkal többre még-ye Sz. Lukáts; mert Ádámig és az Ádám Attyáig az ISTENig még-ye-fel e' Theogoniának dolgában.

III. Tanítottunk itt arra-is, melly nagy gondja vólt ISTEN után az Ekklesiának azokra, mellyek tartoznak vala a' Messiásra és esmérétére, minémü ez a' Genealogia vala, úgy-is itélek, hogy némelly rézből gondofabb vólt az a' régi Ekklesia, hogy hibák nélkül meg-tartatnának a' Genealogiák, a' Sz. jegyzések, 's a' Sz. Irás végezetre, mint az Uj Testamentomi Kerezténynek az Uj Testamentomi Sz. Irás körül: A' tellyes O Testamentomban a' Messiási Genealogiában egy hiba nintsen: De itt a' JÉ'SUS Genealogiájában a' Kainán honnan tsuza-bé? a' bizony nagy dolog! Hát nem igaz-é hogy a' *varians lectio* sokkal több az Uj Testamentomi Sz. Irásban, mint az Oban. De itt-is tartóztatom magamat hogy rövidítsem Tanításomat.

IV. Látom itt-is ama' nyilván való igazságot-is: A' Messias rézéről-is, nem ember, hanem ISTEN az *Alpha* és *Omega*, kezdet és végezet, ő a' Mennyei eredet a' JÉ'SUS Genealogiájában, 's rajta-is végezt Sz. Lukáts. *Omnia sunt a Deo et ad Deum*. Róm. xi. 36.

V. Látom azt-is, hogy mind a' meg-Éntelő Mag a' JÉ'SUS KRISTUS, mind a' kik meg-Énteltetnek, *ex uno sunt* 'Sid II. 14. mind ISTEN teremtsi, mind Ádám Fiai. Embernek kellett lenni az Idvezítőnek, 's vérünk rézesének, mint Goëlünknek. 's a' t.

VI. Látom itt azt-is, hogy *quod ad origines rerum investigatus* leg-böltsebb 's bóldogabb az Ekklesia, mert néki az a' fő-gondja, *ut originem Messiae Coelestem Terrestrem investiget*, vajha mindnyajan olvashatnátok a' Pogányok rézé-

részéről az Apollodorus Bibliothecájában, 's hasonlókban, hol keresték ök a' dolgoknak, 's Istenkéiknek eredeteiket; mint tsudálnátók bódogságtokat, hogy ti az Idveségnek eredetét, 's Kút-fejét tudjátok ISTENben 's az ö Fiában! De én ez, 's több idveséges igazságokon most tovább nem múlatozhatok, hanem által mégyek

A' *KEGYESSÉGRE VALÓ ALKALM.* Sz. Letzkénknek.

A' Kegyeség gyarapítására a' *Feddések, intések, és vígakalások* igen hatások; mind ez e'téle TANUSÁGokat mutat pedig ez a' mi Letzkénk.

USUS RED. Elsöben-is fégyenyjék-meg itt magokat az ö Felebarátjaiknak fel-fuvalkodott meg-útálói! kik olly femmiknek alitják a' fégyenyeket, 's úgy fel-fújják magokat, mintha ök nem azon Ádámnak vólnának maradéki, a' kinek véreből teremtetett az egész emberi nemzetség, *Tsel.* xvii. 26. és az ö véle öfve találkozott fégyenyt nem azon ISTEN teremtette vólna. *Péld.* xxii. 2. v. ellen. li-
 zem az-is úgy az ISTENre vízi Genealogiáját mint a' ke-
 vély, a' paráttzintén mint az Ur, a' ki a' kapuban strá-
 sál mint a' Király, a' Lázár mint a' Gazdag, söt ollykor
 a' fégyeny *in statu Regenerationis* méltábban ISTEN Nem-
 zetsége, mint a' ki csak Ádám Fia. Ch kevély! az IS-
 TENnek Sz. Fia JÉ'SUS nem fégyenli, hogy ö Ádám
 Unokaja, és a' B. Szüz, hogy ö az Évának Unoka Leá-
 nya; 's hát te miért vagy kevély mint az Athenébéliek,
 kik azzal dölyfösködtek, hogy ök *Auctonok* a' magok föld-
 je termette öket, vagy talám inkább féretnél lenni a'
 Peyrerius Isák Pracadámitái közzül lenni, mint a' JÉ'SUS-
 sal egy *Truncusból* valónak lenni. Hát Ti féidalmazók 's
 káromkodók! mit gondoltok? kik az Ádámnak, söt az IS-
 TENnek saját Fiait féidalmazátok, kik az UR JÉ'SUSSal
 a' Mennyei 's ama' Földi Törsökből féarmaztanak, 's azok-
 nak nemzetségeket a' Kutyákra 's Ördögökre vízitek-fel,

a' Mennyei Atyának 's Ádám Atyánknak-is gyalázatjára ! holott az az Ember Ádám Fia, ISTEN Fia, óh Éitkos Magyar nép, gondold-meg, hogy e' néked mindennapi Éitkod, 's ebben a' gonofban nintsen az Ádám Fiai között párod.

II. *USUS MON.* Ti pedig Ádámnak bünös Fiaiból kegyelem által ISTEN Fiai! *A.* Ezzel a' fel-fedezett bünnel ellenkező jószágban, t. i. az alázatofságban, 's az ISTEN Fiainak meg-betsüllésében foglaljátok magatokat, mert a' Ti URatok 's Fejetek, a' JE'SUS úgy meg-alázta magát, hogy Ádámtól akart éretteitek Éármazni, noha már az előtt ISTEN Fia vólna, de kívánt a' meg-Éentelendökkel azon egy vérnek rézesévé 's Atyánkfivá vá lenni. *B.* Ádámra, ama' ti Éármazástoknak Kút-fejére nézzetek, mert ha a' 'Sidók tartoztak nézni ama' Közéklára Abrahámra *Ésa. LI. 1.* Vagyon mit nézzetek ti-is az Adámban, t. i. amaz épséget, amaz esetet, és hogy abból a' romlásból való fel-építettésünkre ötet tette az ISTEN a' maga Egy-Éülörtének, Első Nagy-Attyává, a' ki ezekre az első világot fokáig tanította 's 930 Éztendeig vólt eleven Biblia, 's *ambulans Bibliotheca.* *C.* Az ISTEN képenek egész ki-for-máltatására fiesetek, mert Ádám azért a' tökéletes képernt ISTEN Fia; és soha meg ne elégedjetez azzal, ha Adámig mégyen testi Genealogiátok, hanem Istenig, 's fiesetek-fel az UR JE'SUSnak példáján. *D.* A' Sz. Írásnak leg-kifsebb rzikkelyét-is kitsinyeknek 's hafontanoknak ne-állítsátok. Hallátok, melly fok dolgok borították-el elmémet csak e' két Evagyéliomi ígétskékröl-is, ADAM ISTENE!

III. *USUS CONS.* Söt vígáÉtaljon, 's örvendeztefsen riteket hogy nálatok ilyen bölts és gazdag Evagyéliom vagyon! Mellynek világánál eddig örömmel lehetett látni amaz Embernek Fiát, Ki fokkal Éebb minden embereknél, 'Sólt. XLV. és az ISTEN Fiát, Ki ékefsége a' Szenteknek, söt láttátok ama' ti nagy méltóságtokat-is, hogy ISTEN

Nem-

Nemzetsége vagytok. De ideje hogy a' tanításnak véget vessek, és a'

HALOTTI ALKALMAZTATÁSRA mennyeik.

Imé az Adám Ki ISTENé e' Néhai Méltóságos Nagyszalontai THOLDI ADÁM Ur, Ki e' Világ első Attyának neve viselésével naponként emlekeztetik vala ama' négy nagy dolgokra: Épségnek Édeni állapotjára; ama' nagy esetre, a' Második Adámban lett Váltásra, és ama' halandóságra, mellyben a' mitsodás vólt ama' Földi, olyanok a' Földből valók. *1Kór. xv. 48.* Amaz első Adámot a' Paraditsomban helyeztette vala ISTEN, mellyben olly Kút-fő és folyó-viz vala, melly négy folyó-viznek vala feje, Ezeket ma keresik 's nehezen találják a' Tudósok: De e' mi Adámunknak Édene, az Ekklésia, a' hol vagyon JÉ'SUS az Életnek Fája, az holott az ő Évájával a' Mélt. Gróf TELEKI KRISTINAval maga lön egy Kút-fő, mellynek Folyó-vize négy vizeknek vala kút-feje, nézek az ő Uri Gyermekre, 's a' t. Kik között tsak Kain nintsen; de vagyon Seth, melly fundamentomot tézen a' Méltóságos Ifjú THOLDI ADAM Ur, vagyon Abel, a' Mélt. THOLDI 'SIGMOND; és mivelhogy az Adám régen nemzett Fiaikat és Leányokat, azok helyett vagy Te a' mi Adámunknak Édenében Mélt. THOLDI BORBARA jó Férjeddal M. Gróf BETHLEN JÁNOSsal. Ha Adámnak homágiáltak az állatok, 's ha minden gyümölts vólt az ő Kertében, itt-is röbbit a' mi Adámunk alig, sőt nem-is kivánt mint maga forsával meg-elégedő Ember.

De látni való dolog, hogy a' mi Adámunk Istené vólt 's azért vitte magához, életében arra mutatott az ISTENnek belöle ki-látzó képe, mellynek része vala az ő ritka Ézelidsége, jámborsága, mértékletessége, autarkéiája: Arra mutatott Mennyei Attyához való végső folyamodása, és

imádságai között Mennyei Paraditsomban való által menetele; az hol nem mondja az ISTEN soha: Mostan gondot kell rartanunk, hogy ki ne nyújtsa kezét 's egyék ez Eletnek Fájáról, 's a' t. 1Mó's. III. 23. Söt e' gyözedelmes arról ézik. 'Sidó Doctörök elmékedése, hogy Adám nevének három betüje, egy-egy fót tézen, az *A.* jelent Aphárt, 's az *a'* hammú 'Sidóul, a' *D.* jelent Dámot, melly vért tézen; az *M.* tézen annyit mint Marah, *rebellio*; melly kerint a' mi Adámunk mint bünös a' hamvát itt hagyta, 's vérét-is, mert a' test és vér az ISTENnek Országát örökségül nem birja. De olly hittel, hogy midön a' több felátadtak a' négy felekröl JE'SUShoz gyüjtenek (: melly négy Kardokat a' Görög neve Adámnak lépen jelenti: *ἀνατολή δυσισ αρχισ μετσημα* :) ö-is elő áll ditsöséges Lelki testében, e' testben, de Lelkiben, lelkiben, de testben.

Azt itt nem régen elméjét futtató Tudós egy Ember, hogy tsak Adám üzetett-ki e' Földi Paraditsomból Éva nem. 1Mó's. III. 23. De azt bizony nem kevés vígáztalásunkra látom, hogy a' mi Évánkat, ez Uri Magzatoknak mint Élőknek Anyját, Tégedet Méltóságos Gróf TELEKI KRISTINA Asszony az ISTENnek lelki Édenéből, 's Házadnak lép fákkal béültetett Paraditsomából, ki nem küldött, 's későre-is légyen az, hogy az UR Tégedet onnan ki-küldjön, az első Adámmal Éva a' kilentz-láz felett harmincz éktendöt élt. 1Mó's. v. 's néked e' xxx éktendöket adta vala ISTEN, 's egy néhány napokat; de ebben-is ennyiben hasonlóná tött ISTEN a' régi Anyához. Azomban hagyott előtted ADÁMOT, 'SIGMONDOT, BORBÁRÁT. De mindenek felett adott kezében Sz. Bibliát, Lelkek Paraditsomát, 's ott fok vígáztalást; hagyott bölts elmét, 's ISTEN tetzésén megnyúgovó lévet, 's a' valóságos Özvegyeknek régi *Privilegiumit*, a' Mennyei Paraditsomnak-is élő reménségét.

Szelíd és Istenfélő Atyátoknak kedves Fiai 's Leánya!
 Méltóságos THOLDI ÁDAM és 'SIGMOND Urak, és
 Méltóságos THOLDI BORBÁRA, Méltóságos Gróf BETH-
 LEN JÁNOS Urnak Hites Társa, egy Ábelt, egy testvé-
 reket ölte-meg ama' Kain a' Halál; de a' Ti édes Atyá-
 toknak szájába vígáztalásúl ez szó adatott mind eddig:
 Adott, fundamentomul-tött az *UK nekem más Fiakat Abelért.*
 's a' t. Ez ISTEN jóvóltával vígáztaljátok magatokat
 Ti-is. Légyetek pedig Istenéi, ISTEN Fiai! 's e' Világ
 Édenében ne egyetek a' jónak és gonoznak tudományá-
 nak Fájáról, melly homályos Éónak értelme nálatok va-
 gyon.

Méltóságos Uri Atyafiak! az első Ádámnak egy At-
 tyafia sem volt, mert mindenek néki Fiai vóltanak; de
 a' Mennyei Törsökre nézve ezek Ö-néki Attyafiai. Ti
 két juson, 's három-is a' mi Ádámunknak Attyafiai vagy-
 tok, 's halálán a' Ti véretek vízzé nem vált, de ő IS-
 TENÉ lévén el-ment közzületek jobb Édenben: azért ne
 bánkodjatok.

Néhaj jámbor Uratoknak jó Szolgái! *Mofes Majmo-
 nides in More Nebuckim* írja mások után, hogy Adám ol-
 lyan zöldfa leveleket hordozott mellyeket a' tűz nem
 hervaított, 's ezeren el fértek alatta, Néktek a' Jehová-
 nak árnyéka légyen ilyen 'Sólt. xci. 's a' t.

Halott tisztelő fokaság! 'Sólt. XLIX. a' vagyon *Adam
 non pernoctabit in Gloria*, az az; Ádám nem tölt éjszakát
 a' Ditsőségben; De nem úgy a' mi ÁDÁMunk, sőt az
 ő ki-múlásától fogva eddig, és ettől fogva a' fel-támadá-
 sig lelkére nézve vagyon a' Mennyei Ditsőségben, azü-
 tán teltére és egész zemélyére nézve-is ott lézen, a' hol
 a' Bárány a' Fényes Nap, és nintsen nappalnak és éjt-
 zaká-

Éakának, sötétségnek és világosságnak vizontagsága. Az-
 éit Ti-is azon Ditsőséges Paraditsomba, az ISTEN ké-
 pére újjonnan való meg-újulással bé-fiesetek, vala-
 kik az Ádám kemélyében egyenességteknek el-
 veztésével a' Földi Paraditsomból ki üzet-
 tetetek; nyomban követvén ama' máso-
 dik Ádámot, ki egyen-egyen nek-
 tek ezt mondhatja: *Bizony*
mondom néked Ma velem
léfesz Paraditsomban.

Á M E N.

